

Rozdział VII

Socjologia w praktyce dydaktycznej i działaniu. Kierunki badań i rozwoju Instytutu Socjologii w latach 2014–2024

**Alicja Łaska-Formejster, Agnieszka Kretek-Kamińska,
przy współpracy zespołów wszystkich Katedr Instytutu Socjologii
reprezentowanych m.in. przez: Annę Matuchniak-Mystkowską,
Krzysztofa T. Koneckiego, Anetę Krzewińską, Paulinę Bunio-
-Mroczek, Marcina Kotrasa, Renatę Dopierałę, Emilię Garncarek,
Jakuba Ryszarda Stempnia**

249

Historia Instytutu Socjologii sięga momentu powstania Uniwersytetu Łódzkiego, którego współzałożycielami byli socjologowie pracujący przed wojną na Uniwersytecie Poznańskim i Warszawskim. Fundamenty organizacyjne, a przede wszystkim naukowe tworzyli tu mistrzowie socjologii polskiej: Józef Chałasiński, Jan Szczepański, Maria i Stanisław Ossowsky, a następnie Antonia Kłoskowska i Jan Lutyński. Obecnie Instytut Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, największy instytut socjologiczny w Polsce, zatrudniający ponad 70 osób, jest prężnie rozwijającym się ośrodkiem naukowo-badawczo-dydaktycznym, którego misją jest rozwijanie i upowszechnianie wiedzy z zakresu socjologii i pracy socjalnej oraz kształcenie przyszłych badaczy i praktyków życia społecznego. Instytut kładzie duży nacisk na kształcenie studentów w duchu krytycznego myślenia, interdyscyplinarności oraz etycznej odpowiedzialności za rozwój nauki i społeczeństwa.

W ostatniej dekadzie dynamicznie zmieniała się struktura Instytutu. Na emeryturę przeszła niemal $\frac{1}{4}$ pracowników naukowo-dydaktycznych (23 osoby), należących do pierwszego i drugiego pokolenia socjologów wykształconych w naszym uniwersytecie, a grono wspólnoty Instytutu

powiększone zostało o młodszych pracowników (12 osób), także zatrudnianych w ramach projektów badawczych. Co ważne, obecnie pracownikami są nie tylko absolwenci Uniwersytetu Łódzkiego, ale też Uniwersytetu Warszawskiego czy Jagiellońskiego. Ta znacząca zmiana pokoleniowa, skutkująca odejściem na emeryturę dotychczasowych kierowników katedr, wpłynęła na zmianę profilu badawczego i dydaktycznego, jednak należy podkreślić, że pracownicy Instytutu starają się kontynuować tradycje swoich mistrzów, pracując w podobnych paradygmatach metodologicznych czy inspiracjach teoretycznych. Znakomitą egzemplifikacją tego są wdrażane działania symboliczne. W ostatniej dekadzie na wniosek pracowników Instytutu Biblioteka Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego otrzymała imię prof. dr hab. Józefa Chałasińskiego, a dwie sale seminaryjne (w których odbywają się zebrania naukowe i seminaria) zyskały patronów w osobach profesorów Krystyny i Jana Lutyńskich oraz profesor Antoniny Kłoskowskiej.

Instytut Socjologii UŁ jest aktualnie federacją 7 Katedr: Metod i Technik Badań Społecznych, Socjologii Kultury, Socjologii Organizacji i Zarządzania, Socjologii Polityki i Moralności, Socjologii Stosowanej i Pracy Socjalnej, Socjologii Sztuki oraz Socjologii Wsi, Miasta i Zmiany Społecznej.

250 W latach 2015–2025 funkcję dyrektora sprawowały kolejno: prof. dr hab. Wielisława Warzywoda-Kruszyńska (do roku 2015), prof. dr hab. Kaja Kaźmierska (do roku 2024) oraz dr hab. prof. UŁ Alicja Łaska-Formejster (od roku akademickiego 2024/25). Podobnie jak we wcześniejszych latach Instytut planuje i koordynuje działalność dydaktyczną, natomiast kwestie personalne oraz naukowe pozostały w gestii katedr.

Kluczowym celem działalności pracowników Instytutu jest analiza zjawisk i procesów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki struktur społecznych, nierówności społecznych, tożsamości, polityki publicznej, migracyjnej, obywatelskiej, komunikacji, socjologii zdrowia, ciała, niepełnosprawności, problemów społecznych oraz przemian kulturowych i technologicznych. Wciąż niezwykle wyrazistym i rozpoznawalnym na skalę krajową i międzynarodową wymiarem działalności pracowników Instytutu jest tworzenie i rozwijanie nurtów metodologicznych, realizacja badań zarówno ilościowych, jak i jakościowych akredytowanych, m.in. takimi nazwiskami jak: prof. dr hab. Kaja Kaźmierska, prof. dr hab. Krzysztof Konecki, czy dr hab. prof. UŁ Marek Czyżewski. Rys empiryczny Instytutu Socjologii znakomicie egzemplifikują: badania biograficzne, analizy dyskursu, badania wykorzystujące metodologię jakościową obejmującą teorię ugruntowaną, etnografię socjologiczną (w tym obserwację uczestniczącą), metody badań wizualnych, jakościowe badania fenomenologiczne, techniki kontemplacyjne oraz zaawansowane metody ilościowe.

Pracownicy Instytutu zaangażowani są w działalność wydawniczą jako członkowie redakcji pięciu rozpoznawalnych, ważnych czasopism:

„Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica”, „Przeglądu Socjologicznego” – najstarszego periodyku socjologicznego w Polsce, „Przeglądu Socjologii Jakościowej”, „Qualitative Sociology Review” i „Władzy Sądzenia”.

Istotnym elementem misji Instytutu jest również współpraca z instytucjami krajowymi i międzynarodowymi, realizacja projektów o charakterze wdrożeniowym, prowadzenie badań interdyscyplinarnych oraz angażowanie się w debatę publiczną i inicjowanie rozwiązań istotnych dla społeczeństwa obywatelskiego.

Instytut aktywnie współpracuje także z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Praktycy biorą udział w zajęciach dydaktycznych, wzmacniając ich wdrożeniowy charakter. W programie zajęć umieszczono przedmioty, w ramach których odbywają się hospitacje instytucji kultury, pomocy społecznej czy administracji lokalnej. Pracownicy Instytutu realizują także projekty we współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi, a także współpracują ze szkołami ponadpodstawowymi, uczestnicząc w projekcie Szkoła patronacka – upowszechnianie nauki, oraz opiekują się młodzieżą licealną w ramach programu „Zdolny uczeń – świetny student”.

W Instytucie funkcjonują dwa studenckie koła naukowe: Social Force, pod opieką dr. Andrzeja Kacprzaka, i Metoda, pod opieką dr. Agnieszki Kretek-Kamińskiej. Z inicjatywy pierwszego z wymienionych kół, przy współpracy łódzkiego oddziału Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (2016, 2017, 2022), co roku organizowany jest Tydzień Pracy Socjalnej. W jego ramach odbywają się ważne wydarzenia – debaty, warsztaty, wykłady, projekcje filmowe, spotkania z ekspertami – poświęcone różnym problemom społecznym oraz różnym aspektom pracy socjalnej. Istotną częścią wydarzenia jest Żywa Biblioteka, w której „książkami” są ludzie, a „czytanie” to sztuka rozmowy. „Żywe Książki” to osoby doświadczające różnych form dyskryminacji, marginalizacji lub postrzegane przez społeczeństwo stereotypowo. Wydarzenie ma na celu redukcję przeświadczeń i uprzedzeń, przełamywanie barier oraz zwalczanie nietolerancji. Studenci, członkowie kół naukowych aktywnie współtworzą wydarzenia i działają na rzecz społeczności.

Katedra Metod i Technik Badań Społecznych

Pracownicy Katedry Metod i Technik Badań Społecznych rozwijają refleksję teoretyczną i prowadzą analizy metodologiczne w obszarach eksplorowanych przez poprzedników, założycieli Katedry i ich bezpośrednich uczniów, podejmują badania zagadnień, nieporuszanych wcześniej.

Ostatnie dziesięć lat było dla Katedry czasem dość dużych zmian personalnych. Do zespołu dołączyli: dr Jakub Adamski, dr Kamil Brzeziński i dr Remigiusz Żulicki, a Katedrą zaczęła kierować dr hab. prof. UŁ Aneta Krzewińska, zastępując dr hab. prof. UŁ Annę Kubiak, która zakończyła pracę zawodową, pozostając jednak w bliskich koleżeńskich i naukowych relacjach z pracownikami. W ostatnim roku w skład zespołu weszła również słuchaczka Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych – Angelika Kapuścik – której zainteresowania naukowe ściśle wiążą się z metodologią badań społecznych. Nowe osoby to zazwyczaj nowe pola zainteresowań, warto więc wskazać kilka ciekawych wątków, nad którymi rozpoczęła się refleksja naukowa obejmująca nie tylko rozważania substantywne (odnośzące się do problematyki podejmowanej w badaniach), ale również metodologiczne (ściśle związane z pogłębionymi studiami na temat tego, jak badania prowadzić). Należy podkreślić, że zainteresowania osób związanych z KMiTBS stanowią kontynuację lub twórcze rozwinięcie wątków podejmowanych przez twórców łódzkiej szkoły metodologii empirycznej – prof. dr. hab. Jana Lutyńskiego i prof. dr. hab. Zygmunta Gostkowskiego oraz ich – zatrudnionych w Katedrze – uczniów: dr hab. prof. UŁ Annę Kubiak, dr Ilonę Przybyłowską, dr. Pawła Daniłowicza, dr. Włodzimierza A. Rostockiego. Dodatkowym rozległym obszarem zainteresowań są studia nad współczesnymi badaniami socjologicznymi prowadzonymi w nowej rzeczywistości społecznej i technologicznej, a także rozważania nad rolą i miejscem socjologów.

Zainteresowania naukowe Jakuba Adamskiego ogniskują się wokół socjologii migracji (Adamski, 2020a), socjologii prawa (Adamski, Florczak, 2022), ale znaczna ich część dotyczy ilościowych: metod badań społecznych i sposobów analizy danych. Zajmują go następujące zagadnienia metodologiczne: problemy związane z wykorzystaniem, porównywalnością, jakością i możliwością łączenia różnych baz danych zastanych. W analizach koncentruje się na statystycznych metodach analizy i wizualizacji danych. Wątki te porusza w publikacjach dotyczących np. postrzegania imigrantów w państwach europejskich (Adamski, 2020b) oraz długookresowej analizy migracji przymusowych w Serbii, gdzie dane społeczne łączone są z analizami geoprzestrzennymi (Adamski i in., 2024). Dostrzegając wartość w wykorzystaniu danych zastanych, obecnie Jakub Adamski wraz z Katarzyną Grzeszkiewicz-Radulską są członkami krajowego zespołu Europejskiego Sondażu Społecznego, jednego z największych europejskich projektów badawczych¹.

¹ IFiS PAN, UMCS, UŁ, *Europejski Sondaż Społeczny runda 11 i runda 12 (ESS)*, umowa nr: 2023/WK/03, okres realizacji: 1.06.2023-30.09.2026, finansowanie: MEiN, <https://ess.ifispan.pl/>

Kamil Brzeziński obok swoich pierwotnych zainteresowań związanych z socjologią miasta, studiami miejskimi i więziami mieszkańców z miastami poprzemysłowymi (Brzeziński, 2016a; Brzeziński, 2016b; Brzeziński, 2024), zajmuje się również technikami partycypacyjnymi ze szczególnym naciskiem na ich aspekty metodologiczne oraz możliwość ich stosowania w polskich warunkach (Brzeziński, 2016c; Brzeziński, 2017; Brzeziński 2018; Brzeziński, 2019; Brzeziński, 2020). Opisuje przede wszystkim budżety i panele obywatelskie. Zainteresowania partycypacją i deliberacją nie ograniczają się jedynie do aktywności naukowej. Kamil Brzeziński występował w roli współorganizatora i realizatora wielu procesów partycypacyjnych i konsultacji społecznych, a zgromadzone doświadczenia znalazły naukowe odzwierciedlenie w monografii napisanej z Anetą Krzewińską, Agnieszką Kretek-Kamińską i Julią Zając na temat metod i technik konsultacji społecznych (Brzeziński i in., 2024).

Remigiusz Żulicki jest autorem szeregu publikacji z zakresu socjologii cyfrowej i krytycznych studiów nad danymi (*critical data studies*) (Żulicki, 2017; Żulicki, 2019; Żulicki, 2022; Żulicki, 2024; Żulicki i in., 2020). Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na społecznych aspektach technologii informacyjnych, data science, sztucznej inteligencji, wykorzystaniu nowych technologii w badaniach społecznych.

Angelika Kapuścik podjęła studia metodologiczne nad indywidualnymi wywiadami jakościowymi – jej praca badawcza skoncentrowana jest na sytuacji wywiadu, a szczególnie na analizie interakcji między badaczem a osobą badaną.

Pracownikami Katedry Metod i Technik Badań Społecznych nadal pozostają dr Katarzyna Grzeszkiewicz-Radulska, dr hab. prof. UŁ Anna Kacperczyk, dr Agnieszka Kretek-Kamińska i dr hab. prof. UŁ Aneta Krzewińska, których duża część zainteresowań naukowych wiąże się z zagadnieniami metodologicznymi. Anna Kacperczyk w ostatniej dekadzie koncentrowała swoje wysiłki poznawcze na tych zagadnieniach metodologii badań społecznych, które dotyczą miejsca i roli badacza w procesach wytwarzania wiedzy. Z tego zainteresowania wyrastały projekty zorientowane na wykorzystanie i rozwijanie metodologii teorii ugruntowanej, podejść etnograficznych oraz innowacyjnych strategii badań jakościowych, takich jak autoetnografia (Kacperczyk, 2016b; Kacperczyk, 2017; Kacperczyk i in., 2020). Na uwagę zasługują pogłębione studia nad społecznym światem wspinaczki (Kacperczyk, 2016a), w której autorka dostarcza wielowarstwowego opisu środowiska społecznego, a jednocześnie, wypowiada się na temat efektywnych metod studiowania światów społecznych, zagadnień ontologicznych i epistemologicznych związanych z ich badaniem, a także historycznych korzeni oraz odmian tej koncepcji

teoretycznej. Nowym obszarem substatywnym w jej refleksji naukowej stały się śmieci – niezwykle problematyczny element współczesnego życia społecznego (Kacperczyk i in., 2022). Eksplorację tego tematu rozpoczęła w projekcie IDUB, a następnie objęła kierownictwo nad projektem finansowanym przez NCN Dzikie wysypiska – wytwarzanie ład i nieładu społecznego w przestrzeni miejskiej².

Aneta Krzewińska, Katarzyna Grzeszkiewicz-Radulska i Agnieszka Kretek-Kamińska (Grzeszkiewicz-Radulska i in., 2015; Kretek-Kamińska i in., 2017) podjęły próbę krytycznej oceny dziedzictwa łódzkiej szkoły metodologicznej. Prace obejmowały zbieranie wywiadów od współtwórców szkoły i analizy bibliometryczne. W ramach kontynuacji zainteresowań twórców łódzkiej szkoły metodologicznej problematyką weryfikacji wewnętrznej Katarzyna Grzeszkiewicz-Radulska podjęła badania nad techniką winiet zakotwiczących (Grzeszkiewicz-Radulska i in., 2017). W charakterystycznym dla łódzkiej szkoły metodologicznej skupieniu uwagi na procesie powstawania danych i ocenie ich wartości wraz z Anetą Krzewińską przeprowadziła – z wykorzystaniem planu eksperymentalnego – studia metodologiczne³ z zakresu efektu techniki (*mode effect*), porównując wywiad CAPI z różnymi odmianami ankiety internetowej CAWI. Studia te podjęto w odpowiedzi na współczesne zjawiska zachodzące w świecie badań sondażowych – coraz większe trudności w uzyskaniu kooperacji ze strony respondentów, eliminacja żywego ankietiera z procesu badawczego i zastępowanie go różnymi reprezentacjami (Grzeszkiewicz-Radulska i in., 2018). Ważnym wyzwaniem tego typu studiów metodologicznych jest badanie efektu ankietarskiego z uwzględnieniem wymogów przy zbieraniu danych i analizach statystycznych (Grzeszkiewicz-Radulska, 2023).

W badaniach i publikacjach pracowników Katedry praktyczny wymiar badań społecznych ujmuje się na kilka różnych sposobów, jednak spajającym je elementem jest kwestia szeroko rozumianego zaangażowania nauki i naukowców w życie społeczne. W tym polu zainteresowań prowadzone są analizy metodologiczne służące opisaniu zakresu stosowności istniejących technik i narzędzi badawczych lub opracowaniu ich nowych wariantów, które mogą zostać wykorzystane w praktyce w rozmaitych dziedzinach życia społecznego, np. we wdrażaniu innowacji społecznych (Zajda, Kretek-Kamińska, Pasikowski, 2020), w diagnostyce społecznej (Kretek-Kamińska i in., 2019). Refleksji metodologicznej poddawane są także czynniki niezbędne do włączania odbiorców badań

² OPUS 26, UMO-2023/51/B/HS6/02545.

³ Projekt NCN Wpływ zabiegów humanizowania procedury badawczej w ankiecie internetowej CAWI na wartość uzyskiwanych danych, UMO-2014/15/B/HS6/01386.

w wytwarzanie wiedzy naukowej oraz czynniki przeszkadzające w tym procesie (Kretek-Kamińska i in. 2024a). Z tą tematyką związane są także badania dotyczące pracy naukowej jako takiej – pole zainteresowań przynależne Agnieszce Kretek-Kamińskiej – oraz szeroko rozumianej komunikacji naukowej⁴, którą naukowo zajmuje się Aneta Krzewińska (Krzewińska, Warwas, Dzimińska, red., 2021; Krzewińska i in. 2021b; Krzewińska i in. 2024).

Kolejnym zagadnieniem odnoszącym się do kategorii zaangażowania, systematycznie badanym przez Agnieszkę Kretek-Kamińską jest kwestia partycypacji i aktywności społecznej różnych grup obywateli oraz współpracy między obywatelami i różnymi typami instytucji publicznych i organizacji społecznych (Kretek-Kamińska i in., 2024b; Kretek-Kamińska, Brzeziński, 2023; Kretek-Kamińska i in., 2023; Kretek-Kamińska, Brzeziński, 2022; Kretek-Kamińska, 2021; Kretek-Kamińska, Zajda, 2018). Pogłębioną refleksję na temat metodologicznych ram technik mających wspierać społeczne zaangażowanie obywateli, włączanie ich w procesy demokratyczne także w deliberacyjnej odmianie podjęła Aneta Krzewińska w książce *Deliberacja. Idea – metodologia – praktyka* (2016).

Pracownicy Katedry współpracują także z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego⁵. Do tego typu działań zaliczyć można współpracę dr Agnieszki Kretek-Kamińskiej i dr hab. prof. UŁ Anety Krzewińskiej z Centrum Nauki i Techniki EC1, Centrum Informacyjno-Bibliotecznym Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Wydziałem Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki Politechniki Łódzkiej, w ramach których studenci socjologii uczestniczyli w przygotowaniu i realizacji badań służących poznaniu opinii użytkowników tych instytucji na temat prowadzonych przez nie działań, a docelowo poprawie jakości rozmaitych aspektów ich funkcjonowania. Pracownicy sprawują także opiekę nad praktykami zawodowymi studentów Socjologii i Pracy Socjalnej. Przy Katedrze funkcjonuje również Studenckie Koło Naukowe Metoda, skupiające studentów zainteresowanych metodologią oraz realizacją badań społecznych.

⁴ Aneta Krzewińska pracowała przy realizacji projektu *Communication role on perception and beliefs od UE Citizens about Science* (H2020-SwafS-2018–2020) finansowanego z funduszy UE: H2020.

⁵ Przykładem takich działań jest przede wszystkim udział pracowników w realizacji projektu Science Hub (A. Krzewińska, K. Brzeziński i A. Kretek-Kamińska), <https://www.sciencehub.uni.lodz.pl>

Katedra Socjologii Kultury

Katedrę Socjologii Kultury (KSK) tworzą: prof. dr hab. Kaja Kaźmierska – kierownik, dr hab. prof. UŁ Agnieszka Golczyńska-Grondas, dr hab. prof. UŁ Katarzyna Waniek, dr Dominika Byczkowska-Owczarek, dr Renata Dopierała, dr Magdalena Nowicka-Franczak, dr Joanna Wygnańska, dr Karol Franczak, dr Jerzy Stachowiak, dr Piotr Szenajch. W skład zespołu wchodzi także słuchacz Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UŁ: mgr Aleksandra Drażczyk, mgr Katarzyna Krakowska, mgr Andrzej Frączysty, mgr Ksawery Olczyk. W ostatniej dekadzie pracę zawodową zakończyli dr hab. prof. UŁ Kazimierz Kowalewicz, dr hab. prof. UŁ Andrzej Piotrowski oraz dr hab. prof. UŁ Marek Czyżewski.

Tematyka badań i zainteresowań naukowych pracowników Katedry Socjologii Kultury zainicjowanych w poprzednich dekadach była kontynuowana, rozwijana i pogłębiana. Dotyczy to w szczególności dwóch wiodących obszarów: badań biograficznych oraz analiz dyskursu prowadzonych w Zakładzie Badań Komunikacji Społecznej (ZBKS) afiliowanym przy Katedrze i istniejącym w latach 2008–2022. Jednocześnie wyłoniły się nowe zagadnienia związane z socjologią ciała, socjologią sztuki oraz socjologią problemów społecznych.

W obszarze badań biograficznych powstały liczne artykuły teoretyczno-metodologiczne poświęcone systematyzacji wiedzy na temat autobiograficznego wywiadu narracyjnego (w tym monografia Kaźmierska, Waniek, 2020a), teksty opisujące wyzwania etyczne wynikające ze specyfiki metody oraz studia empiryczne, w których została ona wykorzystana do analizy konkretnych zjawisk społecznych (Golczyńska-Grondas, 2016; Dopierała, Waniek, red., 2016; Waniek, 2020; Kaźmierska, Waniek, Zysiak, 2015). Perspektywa biograficzna została zastosowana także w dwóch projektach finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki: Post-transformacja w perspektywie doświadczeń biograficznych osób urodzonych w latach 1980–2005. Analiza socjologiczna, który jest kontynuacją projektu Doświadczenie procesu transformacji w Polsce. Porównanie socjologiczne na podstawie analizy biograficznej. Jego efektem jest publikacja *Telling the Great Change. The process of the systemic transformation in Poland in biographical perspective* (Kaźmierska, Waniek, red., 2020b) z rozdziałami opracowanymi przez pracowników KSK, w której transformacja jest opisywana wieloaspektowo, m.in. przez pryzmat życia przedmiotów pojawiających się w narracjach (Dopierała, 2020) oraz podwórek jako symbolicznego zasobu biograficznego (Burski, Wygnańska, 2020). Interdyscyplinarny i międzynarodowy charakter (współpraca z Uniwersytetem w Cork i Uniwersytetem w Zagrzebiu) ma projekt Granice Europy w doświadczeniach

biograficznych (EuroBorderWalks), którego członkowie analizują problemy społeczne na kilku obszarach granicznych dotkniętych konfliktami i kryzysami.

Ciągłości i zerwaniom w socjologii biografistycznej oraz jej relacji z innymi metodami były poświęcone dwie międzynarodowe konferencje zorganizowane w Instytucie Socjologii UŁ: Theoretical and empirical reflections on social disorganisation and „otherness” in modern European societies. Following the biographical and discursive approach of Thomas and Znaniecki’s legacy of „Polish Peasant in Europe and America” (2018) oraz Oral History in Central-Eastern Europe: Current Research Areas, Challenges and Specificity (2015). Ponadto w 2018 r. odbył się cykl czterech spotkań zatytułowanych: Stulecie wydania książki *Chłop polski w Europie i Ameryce* Williama Thomasa i Floriana Znanieckiego 1918–1920. Tematyka związków i napięć pomiędzy metodą biograficzną a historią mówioną była m.in. przedmiotem monografii (Kaźmierska, Pałka, 2018). Z inicjatywy członkiń KSK powstała Sekcja Badań Biograficznych Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (PTS); K. Kaźmierska, K. Waniek i A. Golczyńska-Grondas pełniły funkcje przewodniczących i wiceprzewodniczących oraz zasiadały w zarządzie ESA Research Network 03, a także w zarządzie 38 RC Biography and Society ISA. Pod jej patronatem odbyły się dwie konferencje krajowe: Metody, Etyka, Praktyka Badań Biograficznych (2017) oraz Metoda biograficzna w naukach społecznych. Trendy i kontrowersje (2023). Przy Katedrze powstało Centrum Badań Biograficznych i Historii Mówionej UŁ, cyklicznie jest organizowane seminarium Badań Biograficznych oferujące reprezentantom różnych dyscyplin możliwość analizy materiałów o charakterze biograficznym.

W obszarze komunikacji społecznej i praktyk dyskursywnych członkowie ZBKS zrealizowali dwa projekty: ogólnopolski projekt Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki Komunikowanie publiczne w Polsce – ujęcie inter- i multidyscyplinarne oraz międzynarodowy Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki we współpracy z Uniwersytetem w Giessen Europejski Inny w polskich i niemieckich dyskursach publicznych. W ramach pierwszego z nich powstały dwie publikacje zbiorowe (Czyżewski i in., 2017a; Czyżewski i in., 2017b), w których autorzy rozdziałów, m.in. z ZBKS, nie tylko prezentowali wybrane metody i perspektywy badawcze stosowane we współczesnej analizie dyskursu, ale podkreślali także kondycję i kulturę komunikowania jako kluczowe elementy demokracji. Kontynuacją współpracy z Uniwersytetem w Giessen jest przyznany w 2025 roku grant w konkursie specjalnym Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki: Dyskurs elit symbolicznych na temat wojny w Ukrainie: porównanie polsko-niemieckie (kierownik K. Franczak).

Zjawiskom występującym w szeroko ujmowanej komunikacji społecznej oraz przemianom debaty publicznej w Polsce poświęcono dwie ogólnopolskie konferencje: Nowa władza komunikacji: aktorzy, przestrzenie, techniki (2023) oraz Demokratyzacja debaty publicznej. Zagadnienia teoretyczne i badania dyskursu (2016). Pierwsza konferencja była współorganizowana przez Sekcję Badań Komunikacji Społecznej PTS, która powstała z inicjatywy członków Zakładu; M. Nowicka-Franczak jest jej przewodniczącą (2023–2025), J. Stachowiak wiceprzewodniczącym. W 2014 r. odbyło się ogólnopolskie, interdyscyplinarne sympozjum Pamiętać Foucaulta. Władza, wiedza, opór we współczesnej refleksji badawczej, zorganizowane z okazji 30. rocznicy śmierci Michela Foucaulta. Efektem publikacyjnym seminarium był numer tematyczny „Przeglądu Socjologii Jakościowej” (2016) m.in. z artykułami członków ZBKS opisującymi możliwe zastosowania i ograniczenia Foucaultowskiej perspektywy. Inspiracji myślą Foucaulta był także poświęcony tom „Qualitative Sociology Review” (2021). Interdyscyplinarności badań dyskursu i potencjału badań jakościowych opartych na pojedynczym przypadku dotyczy publikacja *Analysing Discourse, Analysing Poland. The Case of a Political Interview* (Nowicka-Franczak, Kumięga, red., 2023) z rozdziałami napisanymi przez M. Czyżewskiego i J. Stachowiaka.

258

Członkowie Zakładu zorganizowali cykliczne Warsztaty Analizy Dyskursu (2009–2023), w trakcie których osoby z różnych ośrodków akademickich zajmowały się analizą dyskursu, a J. Stachowiak od 2025 r. jest przewodniczącym Konsorcjum Naukowego Analiza Dyskursu. Przeprowadzili także serię warsztatów dla społeczności UŁ: Otwarte Seminarium Analiza Dyskursu, w trakcie których były analizowane przekazy medialne dotyczące istotnych spraw poruszanych w debacie publicznej: U jak uchodźcy – polski spór o uchodźców imigrantów (2015); Spór o Trybunał Konstytucyjny – Spór o demokrację w Polsce (2016); Trumpizm i nowe formy komunikacji politycznej (2016); Pedofilia w Kościele: prawda ofiar, prawda instytucji (2019).

Wraz z dołączeniem do Katedry nowych osób dominująca tematyka poszerzyła się o kolejne obszary. Poza metodą biograficzną A. Golczyńska-Grondas (wcześniej KSSiPS) kontynuuje zainteresowania problematyką biedy, wykluczenia społecznego, innowacji w pracy socjalnej (Golczyńska-Grondas, Potoczna, 2024; Golczyńska-Grondas, Błaszczuk, 2020), a nowym obszarem jej analiz są kwestie współczucia i kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej (Golczyńska-Grondas, 2022). D. Byczkowska-Owczarek (wcześniej KSOiZ) jest autorką znaczących dla subdyscypliny socjologii ciała publikacji: książki *Batutą i skalpelem. Ciało w zawodach wysokospecjalistycznych* (2024), wielu artykułów i rozdziałów dotyczących społecznych uwarunkowań ciała (w chorobie, w tańcu towarzyskim)

oraz redaktorką i współautorką monografii zgłębiającej relacje między ciałem i społeczeństwem (Byczkowska-Owczarek, 2020; Byczkowska-Owczarek, red., 2023). Między innymi z jej inicjatywy powstała Sekcja Socjologii Ciała PTS – D. Byczkowska-Owczarek jest aktualną przewodniczącą. Pod patronatem Sekcji, we współpracy z Sekcją Socjologii Sportu PTS, odbyła się w Instytucie Socjologii UŁ ogólnopolska konferencja Socjologia ciała i socjologia sportu. Stan badań i wzajemne inspiracje (2023). Problematyka związana z polem sztuki jest domeną P. Szenajcha, analizującego – teoretycznie i badawczo – uwarunkowania procesu twórczości, któremu poświęcona jest monografia *Odczarowanie talentu. Socjografia stawania się uznanym artystą* (2022). Publikacja otrzymała Nagrodę im. Anselma Straussa PTS za lata 2022–2023, była nominowana do Nagrody im. Jana Długosza, przyznawanej w ramach Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie (2023). Autor otrzymał także Nagrodę Rektora UŁ za osiągnięcie naukowe w 2023 r. P. Szenajch jest obecnie zaangażowany w projekt NCN Afropolacy. Plurisocjalizacja, budowanie tożsamości, tworzenie kultury, którego celem jest opisanie doświadczenia bycia Polakiem pochodzenia afrykańskiego.

Poza zagadnieniami angażującymi zespołowo pracowników KSK jej członkowie podejmują indywidualne aktywności badawcze. J. Wygnańska analizuje uwarunkowania kolektywnej tożsamości narodowej przedstawione w artykułach (Wygnańska, 2021) oraz przygotowanej na podstawie rozprawy doktorskiej publikacji (Wygnańska, 2020). W ostatnim czasie jej dociekania badawcze obejmują także sztuczną inteligencję oraz interakcje bytów ludzkich i nieludzkich (Wygnańska, 2023). R. Dopierała zajmuje się tematyką zmian zachodzących w różnych obszarach życia pod wpływem technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz dyskursami antykonsumpcyjnymi (Dopierała 2022; Dopierała 2023). Przemiany dyskursu elit symbolicznych oraz władza symboliczna znajdują się w polu zainteresowań M. Nowickiej-Franczak. Zagadnień tych dotyczył projekt NCN Komunikacyjne aspekty społecznego sporu o ocenę polskiej transformacji ustrojowej i demokracji. Badania wstępne nad świadomością dyskursową elit symbolicznych. Autorka w licznych artykułach podejmuje również refleksję dotyczącą współczesnych debat publicznych, a książka *Niechciana debata. Spór o książki Jana Tomasza Grossa* (2017) w 2018 r. została wyróżniona Nagrodą im. Stanisława Ossowskiego przyznawaną przez PTS. Problem relacji między prawdą i post-prawdą w dyskursie publicznym, głównie dyskursie elit symbolicznych, jest poruszany przez J. Stachowiaka, którego wcześniejsze analizy dotyczyły języka współczesnej teorii zarządzania (Stachowiak, 2020b), szczególnie idei gospodarki opartej na wiedzy w dyskursie zarządzania zasobami ludzkimi (Stachowiak, 2020a). W 2021 r. autor otrzymał Nagrodę Rektora UŁ

III stopnia za cykl publikacji *Uprzedmiotowanie w kulturze kapitalizmu*. Z kolei etos kreatywności i przemysły kreatywne badane z perspektywy dyskursu modernizacyjnego i ekonomii kultury są przedmiotem artykułów (Franczak, 2020; Franczak, 2018) i przygotowywanej przez K. Franczaka książki *Kultura jako źródło zysku? Sprzeczności gospodarki kreatywnej*. Autor zajmuje się także analizą działalności współczesnych elit symbolicznych oraz zagadnieniami władzy i komunikacji (Franczak, 2016; Franczak, 2015). W kręgu poszukiwań badawczych K. Waniek znajdują się kwestie związane z doświadczeniem migracji, cierpienia, wykluczenia, stygmatyzacji i uprzedzeń oraz terapeutyzacji wizji dobrego życia (Waniek, 2023). K. Kaźmierska badała różne wymiary religijności w społeczności lokalnej (Kaźmierska, 2018; Kaźmierska, 2019; Kaźmierska, 2020).

Pracownicy KSK odbywają staże w zagranicznych ośrodkach naukowych: M. Nowicka-Franczak w ramach Bronisław Geremek Junior Visiting Fellowship (Instytut Nauk o Człowieku, Wiedeń, 2014–2015), J. Stachowiak jako Visiting Research Associate (School of Humanities, Education and Social Sciences na Uniwersytecie w Örebro, Szwecja, 2015). Podejmują również międzynarodowe współprace – D. Byczkowska-Owczarek współorganizowała Blended Intensive Programme. Łódź Post-Industrial City. Ethnography and Mapping of Urban Revitalization Data Collection, Analysis, and Collaborative Exchanges (wraz z Uniwersytetem Karola w Pradze i Uniwersytetem Witolda Wielkiego w Kownie).

M. Czyżewski jest redaktorem naczelnym „Przeglądu Socjologicznego”, A. Golczyńska-Grondas i K. Kaźmierska są członkiniami redakcji, M. Nowicka-Franczak jest stałą współpracowniczką „Tygodnika Powszechnego”.

Dokonania teoretyczne i metodologiczne pracowników Katedry Socjologii Kultury stanowią znaczący wkład w rozwój wielu subdyscyplin socjologii oraz metod badań, cieszą się także uznaniem w polu socjologii krajowej i międzynarodowej.

Katedra Socjologii Organizacji i Zarządzania

Katedra Socjologii Organizacji i Zarządzania jest silnym ośrodkiem socjologii jakościowej, prowadzącym badania empiryczne z zastosowaniem metodologii badań jakościowych. Pracownicy Katedry łączą różnorodne zainteresowania naukowe z interpretatywnym podejściem badawczo-teoretycznym. Ich prace opierają się na teorii symbolicznego interakcjonizmu i na metodologii jakościowej. Skupiają się na badaniu zjawisk

związanych z pracą, analizując doświadczenia jednostek, ich role zawodowe, emocje, interakcje oraz działania instytucji i organizacji.

Rozwijana i wykorzystywana przez zespół metodologia jakościowa obejmuje teorię ugruntowaną, etnografię socjologiczną (w tym obserwację uczestniczącą), metody badań wizualnych, jakościowe badania fenomenologiczne oraz techniki kontemplacyjne. Kluczowym elementem podejścia stosowanego przez członków zespołu jest otwartość na nieoczekiwane odkrycia podczas pracy terenowej, co pozwala na eksplorację nowych zjawisk. W Katedrze dąży się do tego, by nauka była nie tylko źródłem satysfakcji, ale również przestrzenią samorealizacji i dzielenia się wiedzą. Idee i wartości, którymi kierują się pracownicy oraz doktoranci Katedry, są fundamentem spajającym i łączącym ponad podziałami. Głównym założeniem zespołu jest jedność i wspólnota oparta na akceptacji różnorodności oraz współpracy, przy zachowaniu własnej autonomii i niezależności. To daje pracownikom poczucie tego, że choć różni i niejednokrotnie podkreślający swoją indywidualność, potrafią być razem, identyfikując siebie jako części całości.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat Katedra przeszła istotne zmiany. Część pracowników otrzymała stopnie doktorów habilitowanych i stanowiska profesorów, a skład osobowy ewoluował. W 2023 r. z Katedry odeszła Anna Kubczak, która była naszym pracownikiem przez dwadzieścia lat. Jej zainteresowania badawcze koncentrowały się wokół interakcji człowiek–komputer, socjologicznych aspektów ubioru oraz socjologicznych aspektów materialności i ich wpływie na działania w organizacji. Była moderatorem warsztatów design thinking. Obecnie jest pracownikiem Politechniki Łódzkiej. W zespole pojawiły się nowe osoby, które wnoszą świeże spojrzenie i entuzjazm. Realizowane projekty uwzględniają metodologię teorii ugruntowanej i badania kontemplacyjne, a współpraca w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi jest integralną częścią działań zespołu. Pracownicy z powodzeniem prowadzą szkolenia i badania dotyczące HR oraz angażują się w organizację i prowadzenie studiów podyplomowych.

Podejmują szereg wspólnych inicjatyw naukowo-badawczych, znajdujących odzwierciedlenie w wymiarze publikacyjnym oraz projektowym. Jedną z takich inicjatyw było wydanie numeru tematycznego *Symbolic Interactionism in Poland*, „Qualitative Sociology Review” (2020, t. 16, nr 4, red. K.T. Konecki, A. Kacperczyk), w którym znalazły się artykuły pracowników Katedry poświęcone badaniom prowadzonym w duchu symbolicznego interakcjonizmu w Polsce.

Badania pracowników Katedry koncentrują się na socjologii pracy, organizacji i zarządzania, w tym HRM, a także na zagadnieniach szeroko rozumianych procesów społeczno-organizacyjnych w przedsiębiorstwach

i placówkach publicznych. Oprócz badań podstawowych Katedra realizuje projekty we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, łącząc praktykę z nauką i refleksją. W tym zakresie realizowane są badania i analizy dotyczące między innymi takich zjawisk i obszarów, jak: etnografia organizacji – diagnoza kultury organizacyjnej, diagnoza systemów zarządzania ludźmi – przy pomocy metody etnograficznej, projektowanie systemów ocen, audyt personalny (metoda etnograficzna poparta badaniami ilościowymi), analiza potrzeb personalnych, projektowanie pracy zespołowej, coaching korporacyjny, ewaluacja wdrożeń w ramach polityki personalnej, postawy wobec planowanych zmian, zarządzanie zasobami ludzkimi (HRM). Badania ukierunkowane są na poprawę efektywności działania firm, szczególnie w obszarach: skutecznego zarządzania potencjałem ludzkim, możliwości i warunków wprowadzenia zmian organizacyjnych, doskonalenia pracy zespołowej, skuteczności prowadzonej polityki personalnej, stopnia zadowolenia pracowników z miejsca pracy, funkcjonowania komunikacji w firmie.

262

Aby umożliwić swobodny przepływ informacji i integrację środowiska socjologów jakościowych z inicjatywy pracowników Katedry powstały czasopisma naukowe „Qualitative Sociology Review” oraz „Przegląd Socjologii Jakościowej” (Open Access), propagujące paradygmat interpretacyjny i interakcjonizm symboliczny. Publikowane są w nich prace empiryczne, teoretyczne i metodologiczne dotyczące wszystkich dziedzin i specjalności w ramach socjologii, jak również prace zawierające dokumentację danych badawczych. Publikacje te integrują badaczy z różnych krajów, dbając o wysoki poziom naukowy i szybki proces wydawniczy. Nad poziomem merytorycznym pism czuwają Zespół Redakcyjny i Rada Naukowa składająca się z wybitnych przedstawicieli socjologii ciesząca się międzynarodowym uznaniem.

Katedra współpracuje z wiodącymi ośrodkami naukowymi, m.in. Uniwersytetem Chuo w Tokio, Texas State University w San Marcos, Palacky University w Ołomuńcu oraz organizacjami takimi jak: Europejskie Towarzystwo Socjologiczne, Międzynarodowy Instytut Metodologii Jakościowej czy Europejskie Stowarzyszenie Badań nad Symboliczną Interakcją. Partnerstwo obejmuje badania, konferencje i wspólne projekty naukowe.

Działalność dydaktyczna Katedry obejmuje kursy z metod i analiz jakościowych, metodologii teorii ugruntowanej, socjologii mikrostruktur, psychologii oraz zajęcia fakultatywne, takie jak współczesne problemy socjologii organizacji i zarządzania, socjologia emocji, Public Relations, socjologia zmysłów czy socjologia kontemplacyjna. Prowadzone przez Katedrę moduły i wiązki specjalizacyjne Socjologia Organizacji i Zarządzania, Socjologia Zmysłów w Praktyce Badawczej oraz Praca i Zatrudnienie – Planowanie Ścieżki Rozwoju Zawodowego cieszą się dużą

popularnością wśród studentów. Katedra prowadzi również studia podyplomowe, m.in. z coachingu organizacyjnego i life coachingu, łącząc teorię z praktyką. Prace dyplomowe, magisterskie i doktorskie są często nagradzane w konkursach krajowych.

Kierownikiem Katedry jest prof. dr hab. Krzysztof T. Konecki, specjalista od metod jakościowych, autor kontemplacyjnej i wizualnej teorii ugruntowanej. Bada socjalizację umysłu, emocjonalności i ciała, oraz odczucia sensoryczne, wykorzystując hatha jogę, medytację oraz elementy sztuki. W latach 2019–2021 kierował projektem NCN Opus „Doświadczenie ciała i gestów w świecie społecznym hatha-jogi”. Znaczenia i transmisja wiedzy w praktyce cielesnej. W 2021 r. został laureatem nagrody im. Stefana Nowaka za osiągnięcia w zakresie metodologii jakościowej i nowatorskie jakościowe badania społeczne. W latach 2016 i 2019 otrzymał Nagrody Rektora za książki: *Is the Body the Temple of the Soul? Modern Yoga Practice as a Psychosocial Phenomenon* (2016) oraz *Advances in Contemplative Social Research* (2018). Współtworzył Transdyscyplinarne Sympozjum Badań Jakościowych. Przez dwie kadencje (w latach 2017–2023) był przewodniczącym PTS.

Obecnie zespół Katedry kierowanej przez prof. dr hab. Krzysztofa T. Koneckiego tworzą: dr hab. prof. UŁ Beata Pawłowska, dr hab. prof. UŁ Jakub Niedbalski, dr hab. Waldemar Dymarczyk, dr Łukasz Marciniak, dr Izabela Ślęzak-Niedbalska, dr Dagmara Tarasiuk, mgr Hanna Krocza oraz doktoranci mgr Aleksandra Płaczek, mgr Milena Trojanowska, mgr Piotr Statucki. Od strony administracyjnej prace i projekty Katedry wspiera mgr Alicja Sobolewska – specjalistka w Centrum Sekretarskim Instytutu Socjologii.

Beata Pawłowska jest ekspertką w dziedzinie kultury organizacyjnej i zarządzania emocjami. Jej badania koncentrują się na zarządzaniu zasobami ludzkimi, emocjach w pracy oraz socjologii organizacji. Zajmuje się także socjologią turystyki i podróży. Łączy teorię socjologii i psychologii z praktyką doradczą. W latach 2016–2018 była kierowniczką studiów podyplomowych Skuteczny Kierownik Sektora Publicznego prowadzonych w ramach współpracy z ZUS-em oraz Katedrą Pracy i Polityki Społecznej UŁ. Jest autorką licznych publikacji naukowych, a także członkinią Rady Konsultacyjnej w redakcji „Qualitative Sociology Review” oraz promotorką wielu prac licencjackich i magisterskich. Wraz z byłymi pracowniczkami Katedry Anną Kubczak oraz Dominiką Byczkowską-Owczarek przeprowadziła etnograficzne badania pracy personelu medycznego w jednym z łódzkich szpitali, w wyniku czego powstała książka *Za drzwiami oddziału. Badania etnograficzne w szpitalu* (2020). Jest członkinią Rady Konsultacyjnej Instytutu Socjologii.

Jakub Niedbalski specjalizuje się w socjologii niepełnosprawności, socjologii jakościowej oraz komputerowej analizie danych jakościowych. Prowadzi

badania nad aktywizacją osób z niepełnosprawnościami oraz wspierającymi je instytucjami. Jest uczestnikiem i kierownikiem licznych projektów badawczych (aktualnie projektu NCN Opus: Procesualny Wymiar Konstruowania Tożsamości Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Kontekście Życia Rodzinnego. Analiza Zjawiska z Perspektywy Okresu Późnej Adolescencji i Wczesnej Dorosłości). W 2024 r. otrzymał Nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego, za cykl publikacji *Osoby z niepełnosprawnością na tle uwarunkowań społeczno-kulturowych i instytucjonalnych w Polsce*. Jest także redaktorem „Przeglądu Socjologii Jakościowej”, przewodniczącym Rady Naukowej Sekcji Socjologii Niepełnosprawności i koordynatorem Konsorcjum Naukowego Komputerowej Analizy Danych Jakościowych.

Waldemar Dymarczyk specjalizuje się w socjologii wizualnej, analizując plakaty wojenne i polityczne. Bada czas i przestrzeń w pracy menedżerów oraz kariery w różnych światach społecznych. Pomysłodawca Konkursu Fotograficznego „Przeglądu Socjologii Jakościowej”, rozwija badania biograficzne i wizualne. Wiedzę z zakresu socjologii jakościowej z powodzeniem przekazuje studentom w ramach zajęć z metod i analiz badań jakościowych. Jest redaktorem merytorycznym w „Przeglądzie Socjologii Jakościowej”.

264

Łukasz Marciniak zajmuje się socjologią jakościową, symbolicznym interakcjonizmem i konstruktywizmem. Bada organizacje nieformalne i ruchy społeczne. Jest współzałożycielem „Qualitative Sociology Review” i „Przeglądu Socjologii Jakościowej” oraz konsultantem firm w zakresie transformacji turkusowej. Jest też certyfikowanym trenerem i konsultantem zarządzania (Matrik), coachem (ICF CoachWise™, TPLC™) oraz terapeutą systemowym (Taunus-Institut für Stilles Familienstellen). Łączy naukę z praktyką, będąc Dyrektorem Programowym Hutchinson Institute oraz Dyrektorem Pracowni Rozwoju Kompetencji.

Izabela Ślęzak-Niedbalska zajmuje się społecznymi i prawnymi uwarunkowaniami pracy seksualnej oraz strategiami oporu. Korzysta z metod jakościowych, takich jak wywiady i etnografia. Skupia się na etyce badań i władzy w relacji badacz–uczestnik. Jest redaktorką „Przeglądu Socjologii Jakościowej”. W latach 2020–2022, w ramach konkursu Miniatura 2 NCN, prowadziła badania pt. Doświadczanie Piętna przez Osoby Świadczące Usługi Seksualne. W 2017 r. otrzymała nagrodę EGOS Book Award przyznaną przez European Group for Organizational Studies za najlepszą książkę z zakresu *organization studies*.

Dagmara Tarasiuk bada praktykę hatha jogi i feministyczną fenomenologię ciała. Skupia się na doświadczeniach okołoporodowych i byciu matką-akademiczką. Interesuje ją przekaz wiedzy przez ciało i ucieleśnienie praktyk społecznych.

Hanna Krocak zajmuje się socjologią pracy i problemów społecznych, wykluczeniem społecznym i reintegracją. Łączy podejście

fenomenologiczne z feministycznym. Jest współzałożycielką Kolektywu Myślowego Kobiet.

Aleksandra Płaczek bada praktykę hatha jogi i znaczenie imion w codziennych interakcjach. W badaniach łączy metody jakościowe i ilościowe.

Milena Trojanowska zajmuje się *disability studies*, jest zaangażowana w projekty społeczne, dotyczące dostępności usług dla kobiet z niepełnośprawnościami. Piotr Statucki w pracy doktorskiej analizuje czas i czasowość oraz przestrzeń miejską. Jest stypendystą projektu NCN OPUS.

Katedra Socjologii Polityki i Moralności

Przez ostatnią dekadę zainteresowania badawcze pracowników Katedry koncentrowały się wokół zagadnień socjologii polityki i socjologii moralności. To kontynuacja i rozwijanie kierunków i ścieżek naukowych, wyznaczających już od lat 80. XX w. główne obszary realizowanych w Katedrze badań.

Na badawczą tradycję Katedry składają się od początku jej istnienia analizy dotyczące socjologii pracy. Problematyka ta charakteryzuje badania i dorobek publikacyjny prof. dr hab. Danuty Walczak-Duraj (kierującej Katedrą do września 2017 r.), autorytetu w obszarze socjologii pracy i zawodu. Zajmowała się przede wszystkim transgresją etyczną w świecie pracy, etosem pracy, zmieniającymi się okolicznościami i warunkami kulturowymi wykonywania określonych zawodów oraz kwestią wpływu zmian technologicznych na pracę (Bylok i in., 2017; Walczak-Duraj, 2014; Walczak-Duraj, 2018; Walczak-Duraj, 2019b; Walczak-Duraj, 2019a; Walczak-Duraj, 2020; Walczak-Duraj, 2021; Walczak-Duraj, 2022). Badania dotyczyły między innymi dyskursów w świecie pracy, ze szczególnym uwzględnieniem kategorii racjonalności (Kubala, 2019; Kubala 2022b). Problematyka etyki rynku pracy była obecna w badaniach dr Barbary Ober-Domagalskiej, czego przykładem są porównawcze analizy dotyczące sytuacji w Polsce i w Norwegii (Ober-Domagalska, Czernicka, 2019). Na uwagę zasługują również badania dotyczące pracy kobiet opracowywane w formule herstorii, w których oddano głos pracownikom, uwzględniając i ustawiając na pierwszym planie ich perspektywę opisu rynku pracy (Desperak, Krogulec, 2020). Problematyka socjologii płci czy perspektywa gender stanowią ważne obszary badawcze w Katedrze, charakteryzując przede wszystkim aktywność badawczą i publikacyjną dr Izy Desperak (Desperak, 2017; Desperak, 2023; Desperak, Kuźma, 2017; Gajek, Desperak, 2022). Obszar socjologii płci interesuje również

inne pracowniczki Katedry, a ich rozważania dotyczą na przykład: umiejscowienia teorii płci pośród innych teorii społecznych (Ober-Domagalska, 2019), problematyki doświadczeń osób nieheteronormatywnych (Wojciechowska, 2023c), zagadnień związanych z cielesnością i społecznymi normami dotyczącymi ciała i seksualności (Wojciechowska, 2023b; Wojciechowska, 2023a) oraz dyskursu instytucji kościelnych odnoszącego się do kwestii gender (Ober-Domagalska, 2022). Tematy odnoszące się do obszaru socjologii religii były również podejmowane w kontekście kryzysu i dysfunkcji instytucji religijnych (Kutyło, 2019).

W obszarze socjologii polityki pracowników interesowały zmiany i procesy instytucjonalizacji w polskim systemie politycznym oraz medialnym, a także ich wpływ na zaznaczające się w społeczeństwie podziały społeczno-polityczne. Badano między innymi kwestie związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej, głównie to, w jaki sposób w obszarze dyskursu politycznego diagnozowano i opisywano proces akcesji do UE i członkostwo (Kubala, 2016). Prowadzono również analizy dotyczące polityki tożsamościowej oraz sentymentów i resentymentów publicznych (przede wszystkim w dyskursie mediów i dyskursie politycznym) wpływających na proces konstruowania podziałów wewnątrz społeczeństwa (Kotras, 2017; Kotras, 2018; Kotras, 2021a; Kotras, 2021b; Kotras, 2023; Kotras, Urbańska, 2023; Kubala, 2015).

266

Pracowników interesowała również problematyka socjologii młodzieży i młodych dorosłych. Ten nurt badań charakteryzuje przede wszystkim aktywność dr Karoliny Messyasz. Analizowała zmieniające się postawy polityczne młodych oraz ich poziom zainteresowania polityką i partycypacji politycznej (Messyasz, 2015; Messyasz 2016). W odniesieniu do młodych ludzi podejmowana była również problematyka ich postaw wobec pracy, edukacji i kluczowych wartości społecznych (Kutyło i in., 2019; Messyasz, 2021; Messyasz 2022b; Messyasz 2022a). Analizy te były między innymi próbą uchwycenia ewentualnej pokoleniowej specyfiki tzw. pokolenia Z, zarówno w przypadku oddolnych, jak i odgórnych procesów instytucjonalizacji. W projekcie badawczym dotyczącym osiągnięcia pełnej dorosłości przez młodych dorosłych brał udział dr hab. Marcin Kotras. Problematyka badawcza koncentrowała się wokół kulturowych i politycznych uwarunkowań tego procesu, w tym politykach publicznych adresowanych do badanej kategorii społecznej (Grotowska-Leder i in., 2022; Grotowska-Leder, Kotras, 2023; Kotras, 2019). Dr Łukasz Kutyło prowadzi badania w nurcie socjologii biograficznej, strategii poszukiwania swego miejsca w świecie ponowoczesnym (Kutyło, 2024).

Konsekwentnie prowadzone były też badania z zakresu socjologii medycyny, zdrowia i choroby. Analizy dr hab. prof. UŁ Alicji Łaskiej-Formejster dotyczą praw pacjentów, zmiany postaw pacjentów,

humanizacji opieki medycznej, etycznej relacji na linii pacjent i instytucje ochrony zdrowia oraz procesów reformujących system ochrony zdrowia (Łaska-Formejster, 2015; Łaska-Formejster, 2016; Łaska-Formejster, Sudra, 2018; Łaska-Formejster, Adamczyk, Muzioł-Vidal, 2020). Ponadto dr hab. Alicja Łaska-Formejster w 2019 r. była facylitatorką/obserwatorką w projekcie H2020 CONCISE. Communication role on perception and beliefs of EU Citizens about Science, w którym Uniwersytet Łódzki był partnerem, a podmiotem koordynującym Uniwersytet w Walencji. W 2020 r. pełniła funkcję międzynarodowego koordynatora w projekcie badawczym: Worldwide COVID-19 Online Anonymous Survey from Taiwan. Social contact during the epidemic: An international survey. Understanding the relational distance between people, as they become physically distanced. W 2024 r. dr hab. prof. UŁ Alicja Łaska-Formejster oraz dr Magdalena Wojciechowska przystąpiły do międzynarodowego zespołu projektowego (MOBILITY & SOCIAL COHESION LABORATORY), w skład którego wchodzi przedstawiciele: Madeira University, Charles University, University of Central Lancashire, University of Parma, University of Modena and Ewggio Emilia, University of Bari oraz Uniwersytetu Zielonogórskiego. W 2024 r. badaczki nawiązały współpracę naukową z Centrum Zdrowia Matki Polki, z Kliniką Endokrynologii i Chorób Metabolicznych, Poradnią Wrodzonych Wad Metabolicznych w związku z realizacją projektu: Doświadczenia, działania i interakcje osób dotkniętych chorobami rzadkimi w życiu codziennym i środowisku medycznym. W stronę lepszego zrozumienia i skutecznego leczenia.

Pracownicy podejmują również problematykę metodologii badań socjologicznych. W tym obszarze ważne miejsce zajmują rozważania dotyczące etyki badań oraz efektywności wybranych narzędzi badawczych, przede wszystkim w technikach jakościowych. Istotnym kontekstem dla tych opracowań była pandemia COVID-19 stanowiąca duże wyzwanie dla realizujących badania socjologiczne z wykorzystaniem jakościowych narzędzi badawczych (Bielska i in., 2024; Męcfal i in., 2023). Badania dotyczące tej problematyki są prowadzone przez dr Sylwię Męcfal w ramach realizowanego (w ramach naukowego konsorcjum) projektu badawczego: CRISIS RE-THICS. Praktyki badawczo-etyczne w naukach społecznych podczas kryzysów społecznych – przypadki powodzi z 1997 i 2010 r., pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie. Dr hab. Konrad Kubala zajmował się problemem rozwijania i aplikacji narzędzi badawczych stosowanych między innymi w analizach dyskursu (Kubala, 2022a).

Pracownicy realizowali także projekty badawcze we współpracy z organizacjami pozarządowymi i władzami publicznymi, wprowadzając w życie postulaty socjologii zaangażowanej i aktywnie włączając się w projektowanie polityk publicznych; projekty dotyczące praw kobiet,

polityk publicznych związanych z prawami prokreacyjnymi, czyli kwestii, które angażowały emocje społeczne i wpływały na procesy partycypacji politycznej. Był to między innymi kierowany przez dr Izę Desperak projekt Historia pracy kobiet w Łodzi, w ramach Interdyscyplinarnego Seminarium Gender przy CEIN UŁ (współtworzonego przez dr Izę Desperak), którego rezultatem była publikacja *Miasto pracujących kobiet*, pod redakcją Izabeli Desperak i Martyny Krogulec, zawierającej rozdział *Łódzki ośrodek badań nad pracą kobiet* (2020). Dr Iza Desperak współpracowała też z Fundacją Różowa Skrzyneczka, zajmując się problemem ubóstwa menstruacyjnego oraz ze Stowarzyszeniem Łódzkie Dziewuchy Dziewuchom w ramach projektu Ruchy antyaborcyjne w Polsce. Sprzeciw. Walka. Prawa kobiet /Addressing the anti-choice threat in Poland, 2018/19. Rezultatem tej współpracy był przygotowany przez dr Izę Desperak raport Doświadczenia osób zbierających podpisy poparcia dla obywatelskich projektów ustawy Ratujmy Kobiety, Addressing the Anti-Choice Threat in Poland. Dr Iza Desperak pracowała również w zespole projektowym ds. Wieloletniej Polityki Antydyskryminacyjnej Urzędu Miasta Łodzi, w ramach Centrum Innowacji Społecznych UŁ, a także w ramach projektu RESET (Redesigning Equality and Scientific Excellence Together Coordination and support action funded by the European Union under the Horizon2020 programme) działała w Radzie ds. Równego Traktowania UŁ, przede wszystkim przy procedurach dotyczących języka inkluzywnego.

Pracownicy Katedry realizowali również projekty dydaktyczne. W 2023 r. projekt Intercultural Ethnography – Customs, Beliefs, and Everyday Practices in the Kashubia Region. Data Collection, Analysis, and Collaborative Exchanges (Blended Intensive Programme), którym kierowała dr Magdalena Wojciechowska (we współpracy z dr Dominiką Byczkowską-Owczarek), został nagrodzony zespołową Nagrodą Rektora UŁ III stopnia za osiągnięcia dydaktyczne. Instytucją organizującą konkursy była Komisja Europejska a partnerami: Charles University (Praga), Vytautas Magnus University (Kowno). W 2024 r. dr Magdalena Wojciechowska realizowała program Łódź – Post-Industrial City. Ethnography and Mapping of Urban Revitalization. Data Collection, Analysis, and Collaborative Exchanges. Instytucją organizującą konkursy była Komisja Europejska, a partnerami: Charles University (Praga), Vytautas Magnus University (Kowno).

W obszarze dydaktyki warto też wspomnieć o prowadzonych przez dr hab. prof. UŁ Alicję Łaskę-Formeister nagrodzonych pracach dyplomowych. W 2020 r. praca mgr Pauliny Grajety uzyskała pierwsze miejsce w konkursie im. Krystyny i Jana Lutyńskich, a w 2022 r. Aleksander Walas został laureatem nagrody im. Lutyńskich za najlepszą pracę magisterską, zaś w 2023 r. laureatem ogólnopolskiej nagrody im.

Floriana Znaniackiego przyznawanej przez PTS. Obecnie jest doktorantem Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych, przygotowującym rozprawę doktorską pod opieką naukową dr hab. prof. UŁ A. Łaskiej-Formejster, pt. *Modelowanie interakcji społecznych w immersyjnej rzeczywistości wirtualnej. Płeć, świadomość przeciwnika i strategie graczy*. Aktywnie włącza się w prace Katedry. Paulina Adamczyk oraz Kamila Smyczek uzyskały stopnie doktora nauk społecznych, także współpracując z obecną kierowniczką Katedry oraz promotorami pomocniczymi: dr hab. prof. UŁ Wojciechem Woźniakiem i dr. Łukaszem Kutylą, przygotowując rozprawy doktorskie, wg kolejności: *Wsparcie w kryzysie. Rola wsparcia społecznego w sytuacji zagrożenia suicydalnego wśród młodzieży* oraz *Doświadczanie choroby przewlekłej na przykładzie osób chorych na stwardnienie rozsiane* (2023).

W latach 2017–2018 Katedra nawiązała współpracę z ukraińskimi badaczami społecznymi z Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego Vadyma Hetmana w Kijowie, czego rezultatem była wizyta pracowników w ukraińskim uniwersytecie w 2017, a rok później organizacja seminarium naukowego z udziałem badaczy z Ukrainy i Gruzji na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Katedra w ramach badań z obszaru socjologii zdrowia i medycyny współpracowała z Zakładem Humanistycznych Nauk Lekarskich (Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu). W latach 2019–2020 roczny staż badawczo naukowy w Katedrze odbywała Liu Li – z Gansu Agricultural University. Ponadto dr hab. Marcin Kotras był opiekunem stypendystki z programu Młodych Naukowców – Sezim Turdubaevej z Narodowej Akademii Nauk w Biszkeku (Kirgistan). Rezultatem jej pobytu była wspólna publikacja dotycząca konfliktów etnicznych w Kirgistanie (Kotras, Turdubajewa, 2022).

Pracownicy Katedry pełnią istotne funkcje w czasopismach naukowych. Przede wszystkim większość pracowników współtworzy redakcję czasopisma „Władza Sądzenia”, którego redaktorem naczelnym jest dr hab. Konrad Kubala. Od 2025 r. funkcję redaktora naczelnego w czasopiśmie „AUL Folia Sociologica” pełni dr hab. Marcin Kotras (związany z tym czasopismem od 2002 r.). W redakcji czasopisma „Qualitative Sociology Review” pracuje dr Magdalena Wojciechowska, a dr Sylwia Męćfal jest zastępczynią redaktora naczelnego w „Przeglądzie Socjologicznym”. Ponadto dr Sylwia Męćfal jest Przewodniczącą Zarządu Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.

W roku 2024 miała miejsce uroczystość odnowienia doktoratu prof. dr hab. Danuty Walczak-Duraj (stopień ten uzyskała w 1974 r.). W tym samym roku na Dyrektorkę Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego została powołana dr hab. prof. UŁ Alicja Łaska-Formejster. Jest ona również Członkinią Rady Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego (kadencja 2019–2028).

Zmiana na stanowisku kierowniczką Katedry, kiedy w 2017 r. dr hab. Alicja Łaska-Formejster zastąpiła prof. dr hab. Danutę Walczak-Duraj, nie spowodowała znaczących przesunień i zmian w obszarach zainteresowania pracowników. Wciąż dominujące są zagadnienia z socjologii polityki i moralności. Zauważalna jest jednak, w ramach tych subdyscyplin, duża różnorodność podejmowanych tematów. Dołączające do Katedry nowe osoby wnoszą własne doświadczenia badawcze (socjologia ciała, etyka badań socjologicznych), poszarzając zakres podejmowanej problematyki. Badania i zaangażowanie w projekty pracowników korespondowały ze zmianami w sferze aksjonormatywnej polskiego społeczeństwa, w tym w obszarze relacji intymnych i seksualności. Stale interesuje ich świat pracy, relacje między głównymi aktorami oraz dyskursy pracy. Kontynuowane są również badania z zakresu socjologii medycyny, zdrowia i choroby, które obejmują zarówno perspektywę lekarską, jak i doświadczenia pacjentów związane z procesem leczenia, społecznym odbiorem choroby oraz działaniami podejmowanymi w różnych kontekstach interakcyjnych. Prace administracyjne KSPiM do 2023/2024 prowadziła mgr Bożena Koszuc, obecnie zajmuje się tym mgr Agata Świątczak.

Katedra Socjologii Stosowanej i Pracy Socjalnej

W latach 2014–2024 zmienił się skład osobowy zespołu Katedry Socjologii Stosowanej i Pracy Socjalnej (KSSiPS). Założycielka i wieloletnia kierowniczka Katedry prof. dr hab. Wielisława Warzywoda-Kruszyńska w 2015 r. przestała pełnić tę funkcję. W latach 2015–2019 Katedrą kierowała prof. dr hab. Jolanta Grotowska-Leder, a w latach 2019–2020 dr hab. prof. UŁ Piotr Szukalski. Od 2020 r. kierowniczką jest dr hab. prof. UŁ Grażyna Mikołajczyk-Lerman. W momencie tworzenia tej publikacji zespół składa się z 13 osób: 12 pracowniczek i pracowników oraz doktorantki. Są to: dr hab. prof. UŁ Grażyna Mikołajczyk-Lerman, dr hab. Agnieszka Dziedziczak-Foltyn, dr Magdalena Błaszczuk, dr Paulina Bunio-Mroczek, dr Marcin Gońda, dr Zbigniew Głąb, dr Andrzej Kacprzak, dr Małgorzata Potoczna, dr Lucyna Prorok, dr Joanna Sztobryn-Giercuskiewicz, dr Anisa Wykin, mgr Iwona Kudlińska-Chróścicka. Z KSSiPS współpracuje ściśle doktorantka mgr Wioletta Józwiak-Majchrzak⁶.

⁶ Mgr Wioletta Józwiak-Majchrzak realizuje projekt doktoratu wdrożeniowego pt. *Supervizja Zespołu Interdyscyplinarnego a efektywność procesu usamodzielnienia Mieszkańców w Domu Samotnej Matki w Łodzi w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Łódzkiego*. Promotorami pracy są dr hab. prof. UŁ Grażyna Mikołajczyk-Lerman i dr Paulina Bunio-Mroczek.

Aktualnie zainteresowanie i aktywność badawcza członkiń i członków KSSiPS koncentruje się wokół problemów społecznych, takich jak niepełnosprawność, bezdomność, migracje i uchodźstwo, przestępczość i resocjalizacja, niesamodzielność i zależność osób starszych, problemy rodzin wynikające np. z trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej, nastoletnie rodzicielstwo, a także okres dzieciństwa ujęty w perspektywie tzw. nowej socjologii dzieciństwa. Przedmiot zainteresowań stanowią strategie rozwiązywania tych problemów oraz praktyka pracy socjalnej opartej o zasady profesjonalnego wsparcia osób, rodzin, grup i społeczności doświadczających trudności, zbiorowości zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym realizowana m.in. w ramach instytucji pomocy społecznej. Osadzenie w tematyce problemów społecznych stanowi kontynuację podejmowanych od końca lat 90. XX w. badań ubóstwa i wykluczenia społecznego zrealizowanych przez zespół Łódzkiej szkoły badań nad biedą i pomocą społeczną pod kierunkiem prof. W. Warzywody-Kruszyńskiej (Warzywoda-Kruszyńska, Potoczna, Bunio-Mroczek, 2016)⁷.

Grono pracowniczek i pracowników KSSiPS prowadzi badania nad niepełnosprawnością i dostępnością. Z. Głąb w swoich badaniach podejmuje wątki deinstytucjonalizacji usług dla osób z niepełnosprawnościami oraz społecznych uwarunkowań polityki społecznej, co znalazło wyraz w rozprawie doktorskiej *Między ideologią a utopią. Deinstytucjonalizacja wybranych usług dla osób z niepełnosprawnościami w Polsce. Perspektywa socjologii wiedzy* (Głąb, 2024). Badacz aktualnie realizuje projekt Procesualny wymiar konstruowania tożsamości osób z niepełnosprawnością intelektualną w kontekście życia rodzinnego. Analiza zjawiska z perspektywy okresu późnej adolescencji i wczesnej dorosłości (NCN, Opus). Kluczowe wątki analiz dotyczących niepełnosprawności i dostępności uwzględniają także publikacje (Mikołajczyk-Lerman, Potoczna, 2020a; Mikołajczyk-Lerman, Potoczna, 2020b; Mikołajczyk-Lerman, Sztobryn-Giercuskiewicz, red., 2022).

Zainteresowanie problematyką niepełnosprawności i dostępności ma odzwierciedlenie w działaniach praktycznych. Zaowocowało powołaniem Centrum Studiów o Niepełnosprawności i Dostępności (CSoNiD). Centrum działa na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym oraz na Wydziale Nauk o Wychowaniu. Funkcje kierownika Centrum pełni Z. Głąb. Przewodniczącą rady programowej jest dr hab. prof. UŁ G. Mikołajczyk-Lerman. Ponadto Z. Głąb i J. Sztobryn-Giercuskiewicz należą do Zespołu ds. Dostępności UŁ. W latach 2022–2023 J. Sztobryn-Giercuskiewicz

⁷ Rekapitulacji dokonań zespołu z perspektywy roku 2024 dokonały M. Potoczna i A. Golczyńska-Grondas, aktualnie zatrudniona w Katedrze Socjologii Kultury (Golczyńska-Grondas, Potoczna, 2024).

prowadziła szkolenia dla pracowników UŁ dotyczące pracy dydaktycznej ze student(k)ami z niepełnosprawnością w ramach projektu (Nie)pełnosprawny student. Zespół CSoNiD prowadził również w roku akademickim 2023/2024 studia podyplomowe Zarządzanie dostępnością w praktyce. Funkcje kierownika studiów powierzono A. Wykin. KSSiPS oraz CSoNiD współorganizowały również konferencje i seminaria oraz Łódzkie Konwenty Osób z Niepełnosprawnościami (w latach 2019–2024). Centrum było współorganizatorem (wraz z Polskim Towarzystwem Zespołu Aspergera i Sekcją Socjologii Niepełnosprawności PTS) VI Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Inkluzywne technologie cyfrowe – perspektywy, możliwości i ograniczenia (Warszawa, 7 czerwca 2024). Przedstawiciele Centrum brali czynny udział w licznych międzynarodowych konferencjach naukowych⁸. Przy CSoNiD funkcjonuje DisAbility Lab wyposażone w specjalistyczne sprzęty wspierające osoby z niepełnosprawnościami oraz służące do prowadzenia zajęć z zakresu Disability Awareness Training dla studentów. CSoNiD współpracuje m.in. z Sekcją Socjologii Niepełnosprawności Polskiego Towarzystwa Socjologicznego oraz organizacjami pozarządowymi.

272

Ważny obszar zainteresowań badawczych KSSiPS dotyczy problematyki migracji, którą zajmuje się M. Gońda. W 2016 r. obronił na UŁ pracę doktorską pt. *Studenci polskiego pochodzenia z krajów byłego ZSRR w Polsce: doświadczenia kulturowe a przemiany tożsamości*, promotorem był dr hab. prof. UŁ Andrzej Piotrowski (Gońda, 2020). M. Gońda realizuje projekty uwzględniające kwestię polityk migracyjnej i integracyjnej imigrantów. W 2021 r. był to projekt: Planu pobytowe i wyzwania integracyjne obywateli Ukrainy w Mieście Łodzi, w latach 2023–2024 projekt: Identifying Upskilling and Reskilling Needs of Middle-Aged Ukrainian Immigrants to Foster Their Adaptation to Host Countries. Aktualnie realizuje projekt: Polityki władz samorządowych województw łódzkiego i śląskiego wobec imigracji (NCN Sonata XVI). Z inicjatywy M. Gońdy w 2020 r. powołana została ogólnouczelniana jednostka podejmująca interdyscyplinarne badania nad migracjami – Centrum Studiów Migracyjnych Uniwersytetu Łódzkiego. M. Gońda pełni funkcje kierownika Centrum.

Problematyką przestępczości i resocjalizacji zajmuje się dr Andrzej Kacprzak. W 2018 r. obronił pracę doktorską pt. *Bariery i szanse (re)integracji*

⁸ Międzynarodowym Seminarium Naukowym The Right to Independent Living: Selected Challenges for the Disability Policy zorganizowanym przez Katedrę Polityki Społecznej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, European Disability Forum i Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami; X Kongresie Osób z Niepełnosprawnościami (30.10.2024); Międzynarodowej Konferencji Naukowej Disability Studies in East Europe – Reconfigurations (16–18.05.2024, Kraków, Uniwersytet Jagielloński); XVI Międzynarodowej Konferencji Litewskiego Towarzystwa Socjologicznego GLOBAL CHALLENGES AND FUTURE SOCIETIES (15–16.11.2024, Wilno, Uniwersytet Wileński).

społecznej byłych więźniów w ich biograficznym doświadczeniu pod kierunkiem prof. dr hab. Jolanty Grotowskiej-Leder (Kacprzak, 2023). W latach 2022–2024 koordynował międzynarodowy projekt w ramach programu Erasmus+: The Golden Thread: Building Family Bonds and Parenting Skills as a Means to Reduce Recidivism in European Prisons z udziałem instytucji partnerskich z Grecji, Cypru i Portugalii. Celem prac konsorcjum było stworzenie narzędzi umożliwiających poprawę relacji pomiędzy osobami osadzonymi w jednostce penitencjarnej a ich rodzinami, tak aby zwiększyć umiejętności i kompetencje więźniów i zminimalizować ryzyko ponownego osadzenia.

Problemy jednostek, grup i rodzin w cyklu życia stanowią kolejny znaczący obszar zainteresowań zespołu KSSiPS. Badania nad nastoletnim rodzicielstwem realizowała P. Bunio-Mroczek, która w 2015 r. obroniła rozprawę doktorską pt. *Nastoletnie rodzicielstwo w łódzkich enklawach biedy*. Promotorką pracy była prof. dr hab. Wielisława Warzywoda-Kruszyńska (Bunio-Mroczek, 2016). P. Bunio-Mroczek zainteresowania badawcze dotyczące dzieci i dzieciństwa kontynuuje w nurcie tzw. *new childhood studies*, m.in. w ramach indywidulanych projektów badawczych tj. Dzieci – miasto – rewitalizacja. Trzy podejścia metodologiczne w badaniach społecznych z udziałem dzieci w nurcie nowej socjologii dzieciństwa – badania pilotażowe (NCN Miniatura-5, 2021–2023) oraz Dzieciństwo w sytuacji uchodźstwa. Doświadczenie przymusowej migracji z perspektyw dzieci i ich dorosłych opiekunek/opiekunów (IDUB UŁ, granty dla młodych badaczy ed. 2022).

Wyzwaniami związanymi z fazą wczesnej dorosłości w ramach projektu Polityki publiczne na rzecz pełnej dorosłości (NCN, OPUS, 2018–2020) zajmował się zespół naukowy pod przewodnictwem J. Grotowskiej-Leder, z udziałem I. Kudlińskiej-Chróścickiej, A. Dziedziczak-Foltyn i M. Gońdy (Grotowska-Leder i in., 2022). Z kolei w ramach indywidulnego projektu Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – społeczne konstruowanie i zarządzanie problemem społecznym⁹ I. Kudlińska-Chróścicka realizowała badania nad problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej w rodzinie.

Projektowanie usług społecznych dla dzieci i młodzieży to obszar zainteresowania M. Błaszczyk (Błaszczyk, 2024) oraz przedmiot obroniony w 2024 r. pracy doktorskiej pt. *Budowa narzędzia służącego monitorowaniu i szacowaniu zapotrzebowania na usługi realizowane w ramach polityki społecznej na poziomie regionalnym i lokalnym*. Rozprawa ma charakter wdrożeniowy, a główną inspiracją była potrzeba pozyskania przekrojowej, aplikacyjnej

⁹ Projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki, konkurs Preludium, nr 2011/03/N/HS6/03267.

wiedzy dotyczącej kształtowania się procesów demograficznych i społecznych w województwie łódzkim w kontekście planowania oferty usług społecznych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. Polityką rodzinną, jej uwarunkowaniami i przemianami w Polsce zajmuje się L. Prorok (Prorok, 2021). A kwestiami socjologii edukacji, szkolnictwa wyższego i polityk publicznych A. Dziedziczak-Foltyn (Dziedziczak-Foltyn, 2017).

Katedra Socjologii Stosowanej i Pracy Socjalnej kontynuuje cykliczne konferencje naukowe pod nazwą Investing in Children. W październiku 2016 r. na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym odbyła się trzecia z tego cyklu konferencja Social Innovations for Children and Youth: Research and Practice, a w kwietniu 2019 r. – czwarta: Investing in Families. Social Policy and Practice in Central and Eastern Europe (Grotowska-Leder, Bunio-Mroczek, red., 2017). Innym organizowanym przez KSSiPS wydarzeniem naukowym była konferencja Współczesne problemy społeczne w dynamicznej rzeczywistości, w listopadzie 2021 r., której publikacyjnymi rezultatami są dwie monografie wieloautorskie, prezentujące obszar zainteresowań badawczych KSSiPS (Gońda, Kacprzak, Kudlińska-Chróścicka, red., 2022; Bunio-Mroczek, Kacprzak, red., 2023). KSSiPS wraz z Katedrą Pedagogiki Społecznej Wydziału Nauk o Wychowaniu UŁ współorganizowały XXX Zjazd Polskich Szkół Pracy Socjalnej, który odbył się w Łodzi we wrześniu 2021. W Komitecie organizacyjnym zasiadali Z. Głąb i P. Szukalski. Zainteresowania naukowo-badawcze wpisują się w potrzeby realizacji procesu dydaktycznego na kierunku praca socjalna. Od początku powołania kierunku, tj. od 2008 r., KSSiPS odpowiedzialna jest za koncepcję i realizację programu studiów. A. Kacprzak i I. Kudlińska-Chróścicka napisali podręcznik do pracy socjalnej (w kontekście pracy socjalnej z osobami opuszczającymi placówki resocjalizacyjne i ich rodzinami (Kacprzak, Kudlińska, 2014).

KSSiPS blisko współpracuje ze Studenckim Kołem Naukowym Social Force, m.in. współorganizując coroczne obchody Tygodnia Pracy Socjalnej. A. Dziedziczak-Foltyn i L. Prorok jako certyfikowane tutorki i mentorki realizowały na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ tutoring w ramach projektu Mistrzowie Dydaktyki (ze środków POWER w ramach umowy pomiędzy UŁ a MEiN). A. Dziedziczak-Foltyn pełniła funkcję koordynatorki tego projektu na WES w latach 2021–2022, a od 2022 r. funkcję Koordynatorki wydziałowej ds. tutoringu z ramienia Zrzeszenia Tutorów UŁ (również na kadencję 2024–2028).

Pracowniczk i pracownicy KSSiPS współpracują również z instytucjami pomocy społecznej, podmiotami kształtującymi lokalną politykę społeczną, m.in. Regionalnym Centrum Polityki Społecznej, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Domem Samotnej Matki im. S. Leszczyńskiej w Łodzi i innymi placówkami pomocowymi, fundacjami i stowarzyszeniami, w których studenci/cki pracy socjalnej realizują praktyki, a badczki/e

– badania i wizyty studyjne. Zaangażowanie praktyczne KSSiPS zostało dostrzeżone w środowisku lokalnym. Z okazji Dnia Pracownika Socjalnego w 2024 r. Katedra otrzymała wyróżnienie, specjalnie podziękowana za pracę na rzecz osób wykluczonych i tworzenie społeczeństwa równych szans przedstawicielce KSSiPS Małgorzacie Potocznej przekazała Marszałek Województwa Łódzkiego Joanna Skrzydlewska.

W postpandemicznych latach 2021–2023 KSSiPS i Fundacja Huśtawka uruchomiły i prowadziły Punkt Interwencji Kryzysowej na WES. W ramach działalności PIK dwa razy w miesiącu odbywają się dyżury interwenteń kryzysowych, z których profesjonalnego wsparcia skorzystać mogą studentki/studenci oraz pracownicy/pracowniczki WES i UŁ (koordynacja działań PIK na WES: P. Bunio-Mroczek).

Członkinie i członkowie Katedry w roli ekspertek/ów współtworzą gremia doradcze, zespoły i grupy robocze w ramach Uniwersytetu Łódzkiego i poza nim. P. Bunio-Mroczek w 2024 r. została powołana do grona ekspertów Rzeczniczki Praw Dziecka. Pracuje w zespole ds. wypracowania standardów etycznych badań społecznych z udziałem dzieci. M. Potoczna pełni rolę Przewodniczącej Regionalnej Komisji Egzaminacyjnej ds. stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych. M. Potoczna oraz A. Kacprzak należeli do Rady Naukowej Centrum Innowacji Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego, włączając się w realizację projektów CIS UŁ.

W wymiarze międzynarodowym KSSiPS współpracuje z europejskimi szkołami wyższymi kształcącymi w obszarze pracy socjalnej w ramach sieci SWETEN (partnerzy: Ostfalia Hochschule für angewandte Wissenschaften, Wolfenbüttel, Instituto Superior de Serviço Social do Porto, Liverpool John Moores University). W ramach tej kooperacji czterokrotnie zorganizowano tygodniowe warsztaty pracy socjalnej z udziałem wykładowców/czyń i studentek/ów z ww. uczelni: w semestrze letnim roku akademickiego 2021/2022 w Wolfenbüttel w Niemczech; w marcu 2023 i marcu 2024 r. w Łodzi; w czerwcu 2024 r. w Bochum w Niemczech. Opieka naukowo-dydaktyczna i koordynacja działań w ramach tej współpracy spoczywała na P. Bunio-Mroczek.

Katedra Socjologii Sztuki

Katedra Socjologii Sztuki UŁ powstała w 1994 r. jako pierwsza w Polsce (i nadal jedyna), przyczyniając się do autonomizacji dyscypliny. Od tego czasu pracownicy Katedry nieustannie rozwijają teoretyczne i metodologiczne możliwości tej subdyscypliny. Istotna jest współpraca z socjologami

i przedstawicielami innych nauk z wielu ośrodków badawczych w kraju i za granicą, a także z instytucjami kultury. W Katedrze Socjologii Sztuki pracuje dziewięć osób: dr hab. prof. UŁ Tomasz Ferenc – aktualny kierownik Katedry, prof. dr hab. Anna Matuchniak-Mystkowska – były kierownik, dr hab. prof. UŁ Emilia Zimnica-Kuzioła, dr hab. prof. UŁ Ewelina Wejbert-Wąsiewicz, dr hab. prof. UŁ Piotr Chomczyński, dr Kamila Biały, dr Izabela Franckiewicz-Olczak, dr Xawery Stańczyk, dr Łucja Lange. Nadal żywa jest tradycja socjologii kultury Antoniny Kłoskowskiej, kontynuowana przez założyciela KSS Bogusława Sułkowskiego, a także socjologii kulturalistycznej polskich klasyków: Florianą Znanieckiego, Józefa Chałasińskiego, Jana Szczepańskiego, Stanisława Ossowskiego, którzy stworzyli ramy socjologicznych studiów kultury i sztuki. Uwzględniamy także autorów światowych, jak Pierre Bourdieu, Nathalie Heinich, Howard Becker, Erving Goffman, Susan Sontag, John Tagg i wielu innych. Kontynuowane są refleksje teoretyczne i metodologiczne oraz badania empiryczne sztuki i społecznych światów sztuki, dotyczące podmiotów pola kultury (artyści, animatorzy kultury, odbiorcy, instytucje lokalne i ponadlokalne i ich polityka kulturalna), a także przedmiotów tego pola (dzieła sztuki i dziedziny: literatura, teatr, film, fotografia, malarstwo, rzeźba, plakat, muzyka). Istotna jest tu mediatyzująca rola socjologii sztuki, polegająca na łączeniu podejścia teorii i historii sztuki, filozofii, psychologii, neuroestetyki, antropologii kultury, socjologii, historii, widoczna w prowadzeniu badań interdyscyplinarnych. Stosowane są przy tym liczne metody i techniki badań, nie tylko społecznych: analiza danych zastanych, dokumentów urzędowych i osobistych (werbalnych i wizualnych), wywiady biograficzne, swobodne, eksperckie, ankiety, eksperymenty percepcyjne z użyciem okulografii (eyetracking).

Krótką prezentację głównych nurtów badawczych powinno rozpocząć omówienie socjologii artystów/artystek oraz grup artystycznych, sytuujących się już w programie socjologii sztuki Ossowskiego, choć dotąd omówione marginalne w badaniach empirycznych. Tomasz Ferenc rozwija metodologiczną propozycję uprawiania biograficznie zorientowanej socjologii sztuki, ujmującej indywidualne predyspozycje do bycia artystą oraz społeczne czynniki wpływające na kształtowanie osobowości twórczej – mechanizmy stojące za sukcesem jednych artystów a porażką innych. Pierwszą realizacją tego pomysłu było, przeprowadzone wraz z Karolem Józwiakiem i Andrzejem Różyckim, badanie życia i twórczości wybitnej polskiej fotografi, zaprezentowane w książce *Zapisy pamięci. Historie Zofii Rydet* (2020). Rozwinięciem i aktualizacją tego pomysłu są realizowane od 2022 r. badania w Ukrainie, zmierzające do rekonstrukcji wojennych doświadczeń twórców oraz strategii zarządzania instytucjami kultury w trakcie konfliktu militarnego. Równocześnie zespół KSS pracuje nad serią książek, pisanych przez kilkuosobowe zespoły autorskie,

a poświęconych fenomenowi grup artystycznych. Do tej pory powstały dwie książki: *Sztuka współpracy. Studium grup artystycznych w czasach PRL* (2023) oraz *Teatr bliskiego kontaktu. Studia przypadków grup teatralnych* (2024), kolejne pozostają w przygotowaniu (o grupach fotograficznych, muzycznych, „wojennych”). Pierwsza z nich, autorstwa T. Ferency, K. Olechnickiego, P. Rojek-Adamek, X. Stańczyka prezentuje trzy grupy: Zero-61, Oneiron, Studio Artystyczno-Badawcze, zwracając uwagę na „energię grupy i siłę sztuki”, kontekst miejsc, relacje międzyludzkie, strategie wystawiennicze, wspólnotę artystyczną i rolę polityki. Książka ta wyznacza podwójne otwarcie: po pierwsze serii wydawniczej, po drugie – wcześniej zaniedbanego na polskim gruncie socjologicznego badania takich grup. Druga – napisana przez E. Zimnicę-Kuziołę, E. Wejbert-Wąsiewicz, K. Kalinowską, K. Kułakowską – stanowi socjologiczne studium trzech zespołów teatralnych: Stowarzyszenia Teatralnego Chorea i Teatru Szwalnia mających siedzibę w Łodzi oraz działającego w podolsztyńskiej wsi Teatru Węgajty. Pomimo odmiennej estetyki, środków wyrazu, usytuowania w tradycji teatralnej, współtworzy je przyjazne środowisko ludzi bliskich sobie ideowo. E. Zimnica-Kuzioła zrealizowała wiele badań empirycznych na temat publiczności teatralnej, recepcji spektaklu oraz życia teatralnego Łodzi. W ostatniej dekadzie opublikowała kilkadziesiąt artykułów (34), w tym większość na temat artystów teatralnych. Ostatnio wydała dwie monografie: *Społeczny świat teatru. Areny polskich publicznych teatrów dramatycznych* (2018) i *Aktorzy polskich publicznych teatrów dramatycznych. Studium socjologiczne* (2020). Wypada docenić doświadczenie badawcze E. Wejbert-Wąsiewicz, od lat badającej film, kino (znakomity projekt Polska Światłość, o kinie objazdowym), teatr, artystów i artystki sztuk różnych: poetyki, malarki, reżyserki, co zostało zaprezentowane w ponad 30 tekstach.

W duchu współpracy powstała także kolejna, ważna, książka *Moralność a doznanie. Uwagi o estetycznym i pozaestetycznym doświadczeniu sztuki* (2023), opracowana przez trójkę autorów: K. Białę, T. Ferency, D. Kidoń. Przy użyciu nowej metody eyetrackingu śledzącego ścieżki wzroku widza zbadano percepcję obrazów (zjawiska pozostającego dotąd poza kontrolą badacza), a z klasycznych wywiadów uzyskano informacje o odbiorze dzieł i poglądach, pozwalające na badanie zależności procesu recepcji od postaw politycznych i światopoglądu. Warto nadmienić, że dr Dagna Kidoń, jako pierwsza absolwentka Szkoły Doktorskiej UŁ, obroniła w 2023 r. doktorat o socjologicznym badaniu recepcji sztuki z wykorzystaniem okulografii, przygotowany pod kierunkiem prof. dr hab. Matuchniak-Mystkowskiej. W opracowaniu tej problematyki przydatne były zainteresowania fenomenologią K. Białę, uczestniczki interdyscyplinarnego projektu Kształtowanie się podmiotowości i biografii jednostek w obliczu przemian współczesnego społeczeństwa (OPUS 14 NCN, 2017–2024), zakończone publikacją serii artykułów i książką *Słownik*

samo-świato-wyrażeń. Czy te pojęcia coś dziś opisują? (2023, współautorzy: P. Piasek, P. Pieniążek). Badaniami recepcji sztuki współczesnej, demokratyzacją sztuki i funkcjami edukacyjnymi muzeów, nakierowanymi na młodych odbiorców zajmuje się I. Franckiewicz-Olczak, autorka książki *Sztuka interaktywna. Społeczny kontekst odbioru* (2016), prowadząca projekt badawczy Edukacja artystyczna i popularyzacja sztuki w Polsce. Analiza i ewaluacja projektów kierowanych do dzieci i młodzieży (MKIDN „Obserwatorium kultury” 2016–2017). W dorobku Tomasza Ferencza istotne są badania terenowe, nie zawsze związane z socjologią sztuki. Dobrym tego przykładem jest książka *Borderlands. Tensions on the External Borders of the European Union* (2019), napisana wspólnie z Markiem Domańskim (ASP Łódź). Stanowi próbę wieloaspektowego ukazania sytuacji na pograniczach Unii Europejskiej w momencie wzmożenia procesów migracyjnych oraz napięć społecznych wywołanych kryzysem uchodźczym, który rozpoczął się w 2015 r. Po raz kolejny tekst socjologiczny jest wsparty fotograficzną narracją wizualną. Podobnie było w przypadku wieloautorskiej książki *Pomniki wojenne: formy, miejsca, pamięć*, pod ich redakcją (2015). Analiza porównawcza przemian terytorialnych na obszarach wiejskich w Polsce i we Francji, a także refleksji o socjologii wsi, miasta, przemianach kultury i obyczajów, dokonana przez kilku autorów, polskich i francuskich, jest ujęta w monografii *Sociologie des mondes ruraux en Pologne et en France: terrains et études* (red. J. Debroux, A. Matuchniak-Mystkowska, P. Starosta, 2023). Przytoczone przykłady świadczą o skutecznym budowaniu zespołów badawczych i autorskich, które Ossowski określiłby jako „nadawców kolektywnych”; to nowa tendencja w pracy naukowej KSS.

Anna Matuchniak-Mystkowska zajęła się, jako pierwsza w Polsce, socjologią oflagów – obozów jenieckich Wehrmachtu dla oficerów w czasie II wojny światowej, łącząc ujęcie historyczne, socjologiczne, biograficzne i prezentując je w kilku książkach: *Za drutami oflagów. Studium socjologiczne* (2014), *Za drutami oflagów. Jeniec wojenny 613 X/A* (2016), *Korespondencja wojenna Andrzeja i Krystyny Mystkowskich* (2018, wraz z J. Mystkowskim i P. Stankiem), *Sport jeniecki w Oflagach II B Arnswalde, II C Woldenberg, II S Gross Born* (2021). Połączenie socjologii historycznej z socjologią sztuki (nurtem strukturalnym, funkcjonalnym, socjogenetycznym) doprowadziło do ukonstytuowania się nowego paradygmatu, określonego mianem „socjologii sztuki cross genre”. Traktuje o tym jej najnowsza książka *Studia z socjologii sztuki. Od estetyki socjologicznej do socjologii sztuki cross genre* (2024), opatrzona posłowiem E. Wejbert-Wąsiewicz. Prezentująca teoretyczne dywagacje o sztuce i socjologii sztuki, a także badania empiryczne artystów, odbiorców, instytucji kultury.

W zainteresowaniach poszczególnych pracowników obecne są też wątki badawcze, nieskoncentrowane na sztuce, choć obecne jako tematy

w różnych dziedzinach sztuki (np. fotografii artystycznej i dokumentalnej, filmie, literaturze), a dotyczące problemów społecznych traktowanych często jako tabu kulturowe: sfera seksualna, aborcja (E. Wejbert-Wąsiewicz), śmierć i żałoba, starość, weganizm, relacje międzygatunkowe, dewzrost i zrównoważony rozwój (Ł. Lange), granice i migracje (T. Ferenc), przestępczość i kryminologia. Ważny jest tu powstały z inicjatywy P. Chomczyńskiego, interdyscyplinarny podręcznik *Kryminologia. Teoria i praktyka* (2024), a także prowadzone przez niego badania dotyczące zorganizowanej przestępczości narkotykowej w krajach Ameryki Łacińskiej, głównie Meksyku. Problemy społeczne – starość, aborcja, ukazywane w filmach polskich, europejskich i amerykańskich, zostały przedstawione w rozprawie habilitacyjnej E. Wejbert-Wąsiewicz *Bez retuszu czy po liftingu? Obrazy starości i aborcji w filmie* (2017), a także w artykułach.

Dorobek naukowy ostatnich lat to: 17 książek (8 autorskich i 9 współautorskich), kilkadziesiąt artykułów (publikacje po polsku, angielsku, francusku), kilka projektów badawczych, udział w wielu konferencjach w kraju i za granicą oraz trzy wypromowane doktoraty. Istotna jest aktywność naukowa, społeczna i kulturalna pracowników KSS, zwłaszcza E. Wejbert-Wąsiewicz (przewodniczenie Sekcji Socjologii Sztuki PTS od 2019 r., redakcja pięciu numerów czasopism naukowych, organizacja ogólnopolskich konferencji naukowych o socjologii sztuki w 2023 r. oraz o filmie i mediach w 2019 r.), T. Ferenc (autora i kuratora wystaw, redaktora wielu książek, członka rady naukowej czasopisma „Władza Sądzenia”), X. Stańczyka (członka zespołu projektu naukowego HyPaTia. Kobięca Historia Polskiego Teatru, grant NPRH nr 11H 20 0023 88, w latach 2020–2024 członka redakcji „Studia Litteraria et Historica”, w 2024 r. laureata Warszawskiej Nagrody Edukacji Kulturalnej za projekt Skwer Rzeźby na Woli zrealizowany we współpracy z Wolskim Centrum Kultury), Ł. Lange zajmującej się problematyką relacji międzygatunkowych, „dobrą śmiercią”, zarówno w aspekcie społecznym, jak i medialnym.

Przedstawione dane pokazują, że socjologia sztuki jest nauką o sztuce i nauką o społeczeństwie, a zatem po prostu socjologią.

Katedra Socjologii Wsi, Miasta i Zmiany Społecznej

Problematyka szeroko rozumianych przemian mikro-, mezzo- i makrostruktur społecznych, wspólne zainteresowania naukowe i realizowane przedsięwzięcia badawcze leżą u podstaw powołania Katedry Socjologii Wsi, Miasta i Zmiany Społecznej. Powstała z połączenia Katedry

Socjologii Wsi i Miasta z Katedrą Socjologii Struktur i Zmian Społecznych w październiku 2024 r.

Pierwsza z nich miała długoletnią historię, przemianami społeczności terytorialnych pod wpływem oddziaływań kulturowych, gospodarczych i politycznych, w ramach tej jednostki, zajmowano się już w latach 60. ubiegłego wieku. Badania dotyczące środowiska miejskiego i wiejskiego były i nadal są prowadzone przez zespół badaczy i badaczek Katedry, najpierw pod kierownictwem prof. dr. hab. Wacława Piotrowskiego, a następnie prof. dr. hab. Pawła Starosty i dr hab. prof. UŁ Katarzyny Zajdy.

Działalność Katedry Socjologii Struktur i Zmian Społecznych rozpoczęła się w 2018 r. od połączenia dwóch jednostek: Katedry Socjologii Ogólnej, kierowanej przez prof. dr hab. Ewę Rokicką, z Zakładem Socjologii Płci i Ruchów Społecznych, kierowanym przez dr hab. prof. UŁ Ewę Malinowską. W pierwszych latach funkcjonowania Katedry rolę kierowniczką pełniła prof. dr hab. Ewa Rokicka, następnie dr hab. prof. UŁ Tomasz Drabowicz. Zespół badaczek i badaczy koncentrował się na problematyce podziałów społecznych, ich przeobrażeń, uwarunkowań i konsekwencji. Główne wątki analiz prezentowanych w badaniach i publikacjach odnosiły się do przemian struktur różnych zbiorowości, poddanych oddziaływaniu procesów transformacji, globalizacji i indywidualizacji.

280

W skład Katedry Socjologii Wsi, Miasta i Zmiany Społecznej wchodzi obecnie 14 osób: prof. dr hab. Paweł Starosta, dr hab. prof. UŁ Katarzyna Zajda, dr hab. prof. UŁ Tomasz Drabowicz, dr hab. prof. UŁ Piotr Szukałski, dr hab. prof. UŁ Wojciech Woźniak, dr Julita Czernecka, dr Krystyna Dzwonkowska-Godula, dr Emilia Garncarek, dr Agnieszka Michalska-Żyła, dr Małgorzata Marks, dr Agnieszka Murawska, dr Magdalena Rek-Woźniak, dr Jakub Stempień oraz dr Agata Zysiak. Sekretariat prowadzi mgr Urszula Budzałek. W okresie 2015–2025 w skład wymienionych wyżej i następnie połączonych zespołów (katedr i zakładu) wchodziło ponadto, wnosząc wkład naukowy i dydaktyczny: prof. dr hab. Andrzej Majer, prof. dr hab. Ewa Rokicka, dr hab. prof. UŁ Ewa Malinowska, dr hab. prof. UŁ Elżbieta Michałowska, dr hab. prof. UŁ Elżbieta Psyk-Piotrowska, dr hab. Krzysztof Czekaj, dr Katarzyna Kopycka, dr Marta Petelewicz, dr Andrzej Pilichowski, mgr Bartosz Przybylski oraz mgr Marta Welfe-Starzak.

W ramach Katedry można wyodrębnić kilka tematycznych zespołów badawczych, które koncentrują uwagę na:

- socjologii wsi (ze szczególnym uwzględnieniem innowacji na obszarach wiejskich oraz lokalnego zarządzania na obszarach wiejskich);
- socjologii miasta (w tym m.in. na kwestii odrodzenia miast przemysłowych i jakości życia w mieście);
- socjologii społeczeństwa obywatelskiego (w tym na zagadnieniach aktywności obywatelskich, funkcjonowania samorządu terytorialne-

- go, sektora non-profit oraz problemach kapitału społecznego w zbiorowościach terytorialnych);
- socjologii struktur społecznych (w tym na kwestiach nierówności społecznych i wykluczenia społecznego);
 - demografii, gerontologii społecznej i polityce społecznej;
 - socjologii płci (gender studies);
 - socjologii rodziny;
 - socjologii ciała;
 - socjologii kultury fizycznej (m.in. na relacjach polityki i sportu oraz na zagadnieniach sportu – czasu wolnego).

W okresie ostatnich dziesięciu lat pracownicy rozwijali międzynarodową współpracę naukową, m.in. z ośrodkami socjologicznymi w: Finlandii (Uniwersytet w Helsinkach, Uniwersytet w Jyväskylä, Uniwersytet w Tampere), Kanadzie (Uniwersytecie w Ottawie), Litwie (Uniwersytet Wileński), Niemczech (Uniwersytet Ruhry w Bochum), Rumunii (Uniwersytet Oradejski), na Węgrzech (Węgierska Akademia Nauk) oraz we Włoszech (Europejski Instytut Uniwersytecki we Florencji).

Tradycje badań i analiz z zakresu socjologii wsi są kontynuowane i rozwijane przede wszystkim przez dr hab. prof. UŁ. Katarzynę Zajdę. Zajmuje się ona problematyką innowacji społecznych na wsi oraz koncepcjami rozwoju społeczności wiejskich (jest autorką monografii *Wdrażanie innowacji społecznych przez wiejskie organizacje pozarządowe i lokalne grupy działania*, wydanej w 2022 r.). Podejmuje też kwestię kapitału społecznego mieszkańców wsi. W ostatnim czasie realizowała finansowany przez Narodowe Centrum Nauki projekt Lokalne systemy innowacji społecznych na wsi (UMO-2015/19/D/HS6/00690), zaś obecnie kieruje projektem wdrożeniowym Wykorzystanie wiedzy o innowacjach społecznych przez wiejskie organizacje pozarządowe. Od 2024 r. jest kierowniczką Centrum Innowacji Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego. Kilkukrotnie została nagrodzona m.in. przez Rektora UŁ oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (otrzymując stypendium dla wybitnych młodych naukowców).

Prace badawcze w zakresie socjologii wsi prowadzi również dr Małgorzata Marks-Krzyszkowska. Zajmuje się zagadnieniami samorządu terytorialnego i rozwoju lokalnego, zarządzania (local governance) i partycypacji publicznej, lokalnej polityki mieszkaniowej oraz aktywności kobiet na wsi. W latach 2015–2019 kierowała projektem Modele zarządzania i ich uwarunkowania w gminach wiejskich (NCN2014/14/E/HS6/00398). Od 2024 r. jest współwykonawcą projektu Procesy demokratyzacyjne w teatrach instytucjonalnych w Polsce. Procedury, mechanizmy i relacje władzy (NCN 2021/43/D/HS2/01722). Jest współautorką, wydanej w 2024 r., monografii *Rozwój lokalny a polityka mieszkaniowa w gminach wiejskich*. W 2017 r. otrzymała zespołową Nagrodę Rektora UŁ III stopnia

za publikację pt. *Tożsamość i miejsce. Budzenie uśpionego potencjału wsi*. Za całokształt osiągnięć została uhonorowana w 2017 r. odznaczeniem państwowym, tj. Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę.

Zainteresowania naukowe w polu socjologii wsi i socjologii miasta (a także w obszarze partycypacji obywatelskiej, kapitału społecznego i globalizacji) łączy w pracy prof. dr hab. Paweł Starosta. Spośród ostatnich publikacji wymienić należy przede wszystkim monografię *Spółeczny potencjał odrodzenia miast poprzemysłowych*, wydaną w 2016 r. Prof. Starosta należy do towarzystw naukowych: European Society for Rural Sociology (ESRS), International Sociological Association (ISA), wchodząc w skład zarządu Research Committee RC10 oraz Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Uczestniczył w licznych projektach badawczych, w tym wielu międzynarodowych (w ostatnim czasie: *Odrodzenie postprzemysłowych miast peryferyjnych*, UMO-2011/01/B/HS6/02538 – NCN). Monografia *Poza metropolią: wiejskie i małomiasteczkowe zbiorowości lokalne a wzory porządku makrospołecznego* (Łódź, 1995) jest podręcznikiem, z którego korzystają studenci socjologii w ramach kursu Mezzostruktur społecznych. W latach 2012–2016 dr hab. Paweł Starosta pełnił funkcję Dziekana Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ, natomiast w latach 2016–2020 Prorektora UŁ ds. współpracy krajowej i międzynarodowej.

282

Wybranymi problemami z zakresu socjologii miasta zajmuje się dr Agnieszka Michalska-Żyła. Analizuje kwestie więzi z miastem, jakość życia i zamieszkiwania, a także proces wdrażania polityk miejskich. Ostatnio szczególnie interesuje się koncepcją tzw. miasta 15-minutowego. Jest certyfikowanym moderatorem Design Thinking z doświadczeniem w realizacji procesów z zakresu praktycznego wykorzystania narzędzi i metody z tego obszaru. Za wieloautorską publikację *Design thinking dla edukatorów* (wydaną w 2021 r.) otrzymała zespołową nagrodę Rektora UŁ. Dr Michalska-Żyła jest także współautorką monografii *W poszukiwaniu koncepcji i strategii rozwoju miast*, która ukazała się w 2024 r. Pozostaje aktywną członkinią Sekcji Socjologii Miasta Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, zasiada też w Radzie Naukowej Interdyscyplinarnego Centrum Studiów Miejskich UŁ.

Problematykę miejską w perspektywie socjologii historycznej podejmuje dr Agata Zysiak. Jest ona adiunktą na Uniwersytecie Łódzkim oraz Uniwersytecie Wiedeńskim, a także autorką nagradzanej książki o socjalistycznym uniwersytecie i powojennym awansie społecznym *Punkty za pochodzenie* (2016), a także *Limiting Privilege: Upward Mobility Within Higher Education in Socialist Poland* (2023). W ostatnim czasie opublikowała we współautorstwie dwie książki poświęcone historii Łodzi: *From Cotton and Smoke: Łódź – Industrial City and Discourses of Asynchronous Modernity 1897–1994* (2018) oraz *Wielki przemysł, wielka cisza: łódzkie zakłady*

przemysłowe 1945–2000 (2020). Za tę ostatnią otrzymała nagrodę Złoty Exlibris. Dr Zysiak była członkinią Instytutu Studiów Zaawansowanych w Princeton w latach 2017–2018 i jest współzałożycielką Stowarzyszenia Topografie.

Doktor Agnieszka Murawska specjalizuje się w badaniach nad kondycją i wymiarami polskiego społeczeństwa obywatelskiego. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół takich kwestii, jak: aktywności obywatelskie, działania trzeciego sektora, dobro wspólne, animowanie społeczności lokalnych, a także współzarządzanie i partycypacja społeczna w społecznościach terytorialnych. Jest autorką monografii *Aktywność obywatelska mieszkańców Łodzi i Iwanowa. Struktura i uwarunkowania*, która ukazała się w 2020 r. Obecnie dr Murawska wchodzi w skład zespołu realizującego w ramach programu Komisji Europejskiej Obywatele, Równość, Prawa i Wartości (CERV) projekt Civic Incubator (CIVIC_IN).

Jednym z przedstawicieli zespołu zajmującego się problematyką nierówności i wykluczenia społecznego jest dr hab. prof. UŁ Tomasz Drabowicz. Jego zainteresowania koncentrują się zwłaszcza wokół następujących zagadnień: badania porównawcze, metody ilościowe (w tym analiza geometryczna i wielowymiarowa analiza korespondencji), stratyfikacja społeczna, ruchliwość społeczna, nierówności społeczne (ze szczególnym uwzględnieniem nierówności cyfrowych), jakość życia, proces starzenia się ludności. Tomasz Drabowicz był członkiem wielu zespołów badawczych realizujących projekty naukowe poświęcone wspomnianej problematyce, m.in. PROFIT (Policy Responses Overcoming Factors in the Intergenerational Transmission of Inequalities), finansowanego przez Komisję Europejską w ramach Szóstego Programu Ramowego Unii Europejskiej, Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie (w ramach grantu Prezydent Miasta Łodzi), Zrównoważony rozwój, zrównoważone społeczeństwo – opracowanie i wdrożenie innowacyjnego programu kształcenia w zakresie nowoczesnych metod pomiaru, ewaluacji i prognozowania jakości życia (finansowanego ze środków norweskich EEA Grant i Norway Grants). Profesor Drabowicz pełnił rolę recenzenta dla Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta.

Wybrane zagadnienia struktury i ruchliwości społecznej stanowią przedmiot zainteresowania dr Magdaleny Rek-Woźniak. Badaczka zajmuje się także relacjami między państwem i rynkiem, problematyką procesów i projektów modernizacyjnych oraz transformacją społeczno-gospodarczą w Polsce i Finlandii, w tym przemianami miast poprzemysłowych w obu krajach (*Discourses of growth in megaproject-based urban development: a comparative study of Poland and Finland*, „Policy & Society” 2023, vol. 42 (2)). Prowadzi także badania nad dziedzictwem robotniczym i klasowymi wymiarami polityki pamięci (Rek-Woźniak, 2024) W roku

akademickim 2022/2023 zrealizowała staż naukowy na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu w Helsinkach.

Badania w obszarze socjologii płci, socjologii rodziny i socjologii ciała, wcześniej realizowane w ramach Zakładu Socjologii Płci i Ruchów Społecznych, pod kierownictwem dr hab. prof. UŁ Ewy Malinowskiej, kontynuowane są przez jej doktorantki: dr Julitę Czernecką, dr Krystynę Dzwonkowską-Godulę i dr Emilię Garncarek. Przedmiotem ich studiów są zmieniające się koncepcje kobiecości i męskości i relacje płci, genderyzacja w różnych dziedzinach życia społecznego, społeczne nierówności płci oraz działania na rzecz zmian, w tym aktywność ruchu feministycznego. Na dorobek zespołu składa się m.in. teoretyczny wkład w rozwój perspektywy genderowej w badaniu społeczeństwa, w tym koncepcja „upłciowionego wieku” w projekcie badawczym, kierowanym przez dr hab. prof. UŁ Ewę Malinowską, finansowanym ze środków NCN, zaprezentowana w książce *Kulturowe uwarunkowania postaw kobiet i mężczyzn w różnym wieku wobec swego wyglądu i zdrowia* (2016). W 2018 r. badaczki otrzymały zespołową Nagrodę Rektora UŁ I stopnia za publikację *Gender, Age, and Gendered Age in Relation to Attitudes to One's Own Appearance and Health (Chosen aspects)* (2017). Tematyka prowadzonych w ostatnich latach projektów badawczych (indywidualnych i zespołowych) oraz publikacji obejmuje m.in.: ciało w ujęciu genderowym (Dzwonkowska-Godula, Garncarek, Czernecka, 2023), wpływ płci kulturowej na decyzje dotyczące życia rodzinnego (dobrowolna bezdzietność – E. Garncarek, życie w pojedynkę – J. Czernecka), zdrowie reprodukcyjne i prawa reprodukcyjne w perspektywie interseksjonalnej oraz aktywizm w tym obszarze (K. Dzwonkowska-Godula). Julita Czernecka podejmuje w najnowszych badaniach problematykę społecznego definiowania miłości oraz doświadczeń singli. Emilia Garncarek prowadzi badania dotyczące żałowania macierzyństwa oraz rozwodów w starszym wieku (*silver divorces*). Krystyna Dzwonkowska-Godula realizuje projekt naukowy *Polityka reprodukcyjna i sprawiedliwość reprodukcyjna w Polsce i w Kanadzie*, obejmujący pobyt badawczy w Institute of Feminist and Gender Studies na Uniwersytecie w Ottawie w ramach stypendium programu im. M. Bekkera Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (2021–2022). Badaczki są współzałożycielkami Sekcji Socjologii Płci i Sekcji Socjologii Ciała Polskiego Towarzystwa Socjologicznego oraz członkiniami Sekcji Socjologii Życia Rodzinnego i Intymności PTS. Dr Emilia Garncarek od lat zaangażowana jest w prace redakcji kwartalnika naukowego „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica”, w ramach której pełni rolę redaktorki prowadzącej czasopismo.

Zagadnieniami z pogranicza demografii, gerontologii społecznej i polityki społecznej zajmuje się dr hab. prof. UŁ Piotr Szukalski. Przedmiotem jego badań są przede wszystkim: przebieg procesu starzenia się

ludności Polski z uwzględnieniem dualnego charakteru tegoż procesu i jego konsekwencji, przemiany modelu rodziny polskiej, polityka ludnościowa oraz relacje międzypokoleniowe zarówno na poziomie mikro, jak i makro. Jest autorem licznych publikacji i raportów. W ostatnich latach pełnił rolę kierownika projektu Nowi biedni emeryci (MEiN, 2022–2023). Obecnie kieruje projektem Przygotowanie do starości. Polacy w wieku przedemerytalnym o swojej przyszłości, MNiSW, 2024–2026. Prof. Szukalski zasiada w gremiach komitetów naukowych, m.in. Komitetu Nauk Demograficznych PAN, Komitetu Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN. Jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, Naukowej Rady Statystycznej przy Prezesie Głównego Urzędu Statystycznego, członkiem Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP. W latach 2016–2024 był członkiem Rady ds. Polityki Senioralnej przy Ministrze Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w latach 2019–2024 członkiem Rządowej Rady Ludnościowej przy Prezesie Rady Ministrów RP, a także czterokrotnym członkiem polskiej delegacji do Komisji ds. Ludności i Rozwoju ONZ.

Dwóch spośród pracowników Katedry Socjologii Wsi, Miasta i Zmiany Społecznej prowadzi systematyczne prace badawcze i analityczne w polu socjologii kultury fizycznej. Dr hab. prof. UŁ Wojciech Woźniak zajmuje się relacjami między polityką a sportem, prowadzi także badania dotyczące problematyki fińskich polityk publicznych. W pierwszym obszarze opublikował i zredagował dwie monografie (wspólnie z Przemysławem Nosalem i Radosławem Kossakowskim), które ukazały się nakładem wydawnictwa Routledge (2020, 2024). Jest też autorem wielu publikacji w czasopiśmie międzynarodowych. W latach 2019–2021 uczestniczył w koordynowanym przez amsterdamski Dom Anny Frank oraz klub Borussia Dortmund projekcie badawczo-edukacyjnym na temat zwalczania antysemityzmu w europejskim ruchu kibicowskim. Obecnie z fińską współpracowniczką Hanną-Mari Ikonen z Uniwersytetu w Jyväskylä realizuje projekt Party politics and sport policy in Finland.

Dr Jakub Ryszard Stempień prowadzi studia nad sportem rekreacyjnym, jest autorem pionierskich badań nad polską modą na bieganie w drugiej dekadzie XXI w. Aktualnie realizuje zadanie badawcze #ekcogrąnt pt. Fenomen amatorstwa sportowego na przykładzie szachów w ujęciu Serious Leisure Perspective Roberta Stebbinsa. Jest ekspertem w projekcie WF z AWF: Aktywny dzisiaj dla zdrowia w przyszłości, realizowanym przez Akademię Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie i finansowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Jakub Ryszard Stempień i Wojciech Woźniak są aktywnymi członkami i założycielami Sekcji Socjologii Sportu Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (prof. Woźniak przez siedem lat przewodniczył pracom tej

sekcji; dr Stempień jest jej przewodniczącym od początku 2023 r.) Ponadto prof. Woźniak należy do Westermarck Society (Fińskiego Towarzystwa Socjologicznego), zaś dr Stempień jest członkiem The European Association for Sociology of Sport (EASS).

Instytut Socjologii UŁ to miejsce, w którym tradycja łączy się z nowoczesnością, a refleksja nad społeczeństwem idzie w parze z innowacyjnymi metodami badawczymi i dydaktycznymi. Przyszłość Instytutu kształtowana jest poprzez koncentrację na kilku kluczowych obszarach:

1. Wzmacnianie potencjału badawczego i umiędzynarodowienie: Instytut rozwija badania nad współczesnymi przemianami społecznymi, współpracując z prestiżowymi ośrodkami akademickimi w kraju, Europie i na świecie. Udział w międzynarodowych projektach badawczych i grantach sprzyja integracji w globalnej sieci naukowej. Priorytetem jest także wspieranie mobilności naukowej kadry akademickiej oraz doktorantów poprzez staże badawcze, programy wymiany i udział w międzynarodowych konferencjach.
2. Nowoczesne programy kształcenia i innowacyjne podejście do dydaktyki: opracowywane programy studiów odpowiadają na wyzwania współczesnego rynku pracy oraz zmieniające się potrzeby społeczne, łącząc solidne podstawy teoretyczne z umiejętnościami analitycznymi i praktycznymi. Oferta dydaktyczna jest systematycznie wzbogacana o nowe specjalizacje i moduły tematyczne. Szczególny nacisk kładziony jest na zdobywanie przez studentów doświadczenia praktycznego we współpracy z organizacjami społecznymi, instytucjami publicznymi oraz sektorem prywatnym.
3. Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym: Instytut aktywnie uczestniczy w badaniach stosowanych, opracowywaniu ekspertyz i analiz na potrzeby instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i sektora prywatnego. Organizowane konferencje, debaty i warsztaty sprzyjają transferowi wiedzy socjologicznej oraz pogłębianiu dialogu między środowiskiem akademickim a praktykami życia społecznego. Kluczowym celem jest wzmocnienie roli Instytutu jako platformy wymiany myśli i współpracy między światem nauki i praktyki.
4. Nowoczesne technologie w badaniach społecznych: Instytut wykorzystuje zaawansowane metody badawcze i analityczne, co pozwala na nowatorskie podejście do badania zjawisk społecznych. Rozwijana infrastruktura badawcza obejmuje tworzenie baz danych oraz archiwów badań ilościowych i jakościowych. Eksperymentowanie z nowoczesnymi formami dydaktyki pozwala dostosować proces kształcenia do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości akademickiej.

5. Wsparcie dla młodych badaczy i rozwój kadry naukowej: Instytut stwarza przestrzeń do rozwoju dla młodych naukowców, umożliwiając im realizację innowacyjnych projektów badawczych oraz uczestnictwo w międzynarodowych inicjatywach naukowych. Promowane jest interdyscyplinarne podejście do badań społecznych oraz idea otwartej nauki. Młodzi badacze otrzymują wsparcie w zakresie pozyskiwania grantów, publikacji wyników badań oraz budowania międzynarodowej sieci współpracy.

Dzięki tym działaniom Instytut Socjologii UŁ nie tylko wzmacnia swoją pozycję jako jeden z kluczowych ośrodków badawczych w Polsce, ale także aktywnie uczestniczy w analizie i rozwiązywaniu najważniejszych problemów współczesnych społeczeństw.

Bibliografia

- Adamski J., Chodorowski M.P., Božilović J., Messyas K., Rekść M., Milošević V., Ilić A. (2024), *Lesson for the future climate migration. A study of relocation and development of new settlements in urban peripheries based on spatial dispersion of forced migrants in Serbia between 1991 and 2021*, „Balcanica Posnaniensia. Acta et studia”, nr 31, <https://doi.org/10.14746/bp.2024.31.16>
- Adamski J.K. (2020a), *COVID-19 and its impacts on migration – The politics-work-violence nexus*, „Władza Sądzenia”, nr 18.
- Adamski J.K. (2020b), *Adaptacja i postrzeganie imigrantów w państwach europejskich. Studium porównawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8220-253-3.01>
- Adamski J.K., Florczak I. (2022), *Exploring the model of legal consciousness formation among foreigners working in Poland. Preliminary insights*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, nr 3 (185), <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.22.024.16725>
- Biały K., Ferenc T., Kidon D. (2023), *Moralność a doznanie. Uwagi o estetycznym i pozaestetycznym doświadczaniu sztuki*, Wydawnictwo PWSFTViT, Łódź.
- Biały K., Piasek P., Pieniązek P. (2023), *Słownik samo-świato-wyrażeń. Czy te pojęcia coś dziś opisują?*, Oficyna Związek Otwarty, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Bielska B., Kalinowska K., Męćfal S., Surmiak A. (2024), *Strengths and limitations of an online qualitative survey in times of social crisis: Example of the COVID-19 pandemic*, „Qualitative Sociology Review”, vol. XX (4), <https://doi.org/10.18778/1733-8077.20.4.04>
- Błaszczyk M. (2024), *Szacowanie zapotrzebowania na usługi społeczne dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin w powiatach województwa łódzkiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Brzeziński K. (2016a), *Lodz residents' attachment to their city*, „Studia Regionalia KPZK PAN The Socio-Spatial Dimension of Quality of Life in The City”, vol. 45.
- Brzeziński K. (2016b), *Więź mieszkańców z miastem postprzemysłowym na przykładzie Poniewieża, Łodzi i Iwanowa*, „Studia Miejskie”, t. 21, nr 1.
- Brzeziński K. (2016c), *Między biernością a aktywnością obywatelską w kontekście łódzkiego budżetu obywatelskiego*, „Studia Miejskie”, nr 21.
- Brzeziński K. (2017), *Budżet (nie)obywatelski? – analiza czterech edycji łódzkiego budżetu obywatelskiego*, „Pedagogika Społeczna”, nr 3 (65).
- Brzeziński K. (2018), *Budżet partycypacyjny jako alternatywny i prosty sposób pomiaru jakości życia w mieście*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 534.
- Brzeziński K. (2019), *„Dane z ulicy” – propozycje i sugestie na temat wykorzystania materiałów z procesów partycypacyjnych*, „Człowiek i Społeczeństwo”, nr 48.
- Brzeziński K. (2020), *Niechciane prawo do miasta? – kilka uwag o pozorności i uwarunkowaniach partycypacji w Polsce*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 2 (80).
- Brzeziński K. (2024), *Więź mieszkańców z miastem. Studium socjologiczne poprzemysłowej Łodzi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Brzeziński K., Kretek-Kamińska A., Krzewińska A., Zając J. (2024), *Metody i techniki prowadzenia konsultacji społecznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Bunio-Mroczek P. (2016), *Wczesne rodzicielstwo – zagrożenie czy szansa? Nastoletni rodzice z łódzkich enklaw biedy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Bunio-Mroczek P., Kacprzak A. (red.) (2023), *Badania problemów społecznych w (przed)pandemicznej rzeczywistości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Burski J., Wygnańska J. (2020), *Biographical experience of the yard as a symbolic biographical resource*, [w:] K. Kaźmierska, K. Waniek (eds.), *Telling the Great Change. The Process of the Systemic Transformation in Poland in Biographical Perspective*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Byczkowska-Owczarek D. (2020), *Dance as a sign: Discovering the relation between dance movement and culture*, „Kultura i Społeczeństwo”, nr 63 (3).
- Byczkowska-Owczarek D. (2024), *Batutą i skalpelem. Ciało w zawodach wysokospecjalistycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Byczkowska-Owczarek D. (red.) (2023), *Ciało i społeczeństwo. Socjologia ciała w badaniach i koncepcjach teoretycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Byczkowska-Owczarek D., Kubczak A., Pawłowska B. (2020), *Za drzwiami oddziału. Badania etnograficzne w szpitalu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Byłok F., Swadźba, U., Walczak-Duraj, D. (2017), *Praca i konsumpcja w perspektywie tworzenia ładu aksjonormatywnego*, wyd. 2, „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe, Katowice.

- Chomczyński P., Guy R. (2021), 'Our biographies are the same': Juvenile work in Mexican drug trafficking organizations from the perspective of a collective trajectory, „British Journal of Criminology”, vol. 61 (4).
- Chomczyński P., Guy R., Azaola E. (2023), *Beyond money, power, and masculinity: Toward an analytical perspective on recruitment to Mexican drug trafficking organizations*, „International Sociology”, vol. 38 (3).
- Chomczyński P., Frąckowiak P., Woźniakowska D. (red.) (2024), *Kryminologia. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Chomczyński P.A., Clark T.W. (2022), *Crime and the life course in another America: Collective trajectory in Mexican drug cartel dominated communities*, „Justice Quarterly”, vol. 40 (2).
- Czernecka J. (2020), *Znaki miłości – praktyki tworzenia związku intymnego*, „Kultura i Społeczeństwo”, t. 64, nr 4.
- Czernecka J. (2021), *The social definition of love and its role in maintaining and intimate relationship. Typology of attitudes towards love*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica”, no. 79.
- Czernecka J., Kalinowska K. (2020), *Semantyka miłości. Analiza metafor w narracjach kobiet i mężczyzn o uczuciach i związkach*, „Przegląd Socjologiczny”, t. 69, nr 1.
- Czibere I., Kovách I., Szukalski P., Starosta P. (2021), *Depopulation and public policies in rural Central Europe. The Hungarian and Polish cases*, „AGER: Revista de Estudios sobre Despoblación y Desarrollo Rural (Journal of Depopulation and Rural Development Studies)”, vol. 33.
- Czyżewski M. (2021), *Governmentality without truth. An essay on the role of Foucauldian thinking in a post-truth society*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 17 (1).
- Czyżewski M. (2023), *Single case as an object of analysis. In defense of a species threatened with extinction*, [w:] Ł. Kumiega, M. Nowicka-Franczak (eds.), *Analysing Discourse, Analysing Poland. The Case of a Political Interview*, Brill, Göttingen.
- Czyżewski M., Otrocki M., Piekot T., Stachowiak J. (red) (2017a), *Analiza dyskursu publicznego. Przegląd metod i perspektyw badawczych*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa.
- Czyżewski M., Horolets A., Podemski K., Rancew-Sikora D. (red.) (2017b), *Polskie sprawy 1945–2015. Warsztaty analizy dyskursu*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa.
- Desperak I. (2017), *Płeć zmiany: Zjawisko transformacji w Polsce z perspektywy gender*, wyd. 2 zm. i popr., Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Desperak I. (2023), *The anti-gender movement and its Central and East European main actors*, „Polish Political Science Review”, vol. 11 (2), s. 12–29. <https://doi.org/10.2478/ppsr-2023-0013>
- Desperak I., Krogulec M. (2020), *Badania, historia i praca kobiet – Od PRL do dziś. Szkic do historii socjologii pracy kobiet*, „Górnośląskie Studia Socjologiczne, Seria Nowa”, t. 11. https://doi.org/10.31261/GSS_SN.2020.11.10

- Desperak I., Kuźma I. (red.) (2017), *Kobiety niepokorne. Reformatorki – buntowniczkini – rewolucjonistki. Herstorie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8088-351-2.01>
- Dopierała R. (2020), *Life of things from the perspective of Polish systemic transformation*, [w:] K. Kaźmierska, K. Waniek (eds.), *Telling the Great Change. The Process of the Systemic Transformation in Poland in Biographical Perspective*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Dopierała R. (2022), *Dobrowolna prostota w optyce rezonansu Hartmuta Rosy*, „Przegląd Socjologiczny”, t. 71 (1).
- Dopierała R. (2023), *Jak zostaje się osobą z internetu? Twórcy internetowi w perspektywie (technologicznej) koncepcji pokoleń*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 19 (4), s. 92–117.
- Dopierała R., Waniek K. (2016), *Biografia i wojna. Metoda biograficzna w badaniu procesów społecznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Drabowicz T. (2017), *Social theory of internet use: Corroboration or rejection among the digital natives? Correspondence analysis of adolescents in two societies*, „Computers & Education”, vol. 105.
- Drabowicz T. (2021), *Digital skills inequality in the context of an aging society: The case of Poland*, [w:] E. Hargittai (eds.), *Handbook of Digital Inequality*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK–Northampton, MA, USA.
- Drabowicz T., Warczok T. (2023), *Social classes and their boundaries during Poland's 'golden age'*, [w:] C. Huguée, É. Penissat, A. Spire, J. Hjellbrekke (eds.), *Class Boundaries in Europe. The Bourdieusian Approach in Perspective*, Routledge, London–New York.
- Dymarczyk W. (2018), *Przestrzenny wymiar karier menedżerów i przedsiębiorców. Analiza socjologiczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Dymarczyk W. (2020), *Spatial and temporal dilemmas of managers and entrepreneurs. The reconstruction of neutralization techniques*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 16(4).
- Dymarczyk W. (2023), *The processual nature of volunteer engagement: A reconstruction of career patterns based on the narratives of interviewees involved in non-profit activities*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 19 (4), <https://doi.org/10.18778/1733-8069.19.4.09>
- Dziedziczak-Foltyn A. (2017), *Reforma szkolnictwa wyższego w Polsce w debacie publicznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Dzwonkowska-Godula K. (2015), *Tradycyjnie czy nowocześnie? Wzory macierzyństwa i ojcostwa w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Dzwonkowska-Godula K. (2022), *Samopomoc i samoobstuga aborcyjna w czasach niepewności*, „Kultura i Społeczeństwo”, t. 66, nr 1.
- Dzwonkowska-Godula K. (2024), *Imagining a new gender contract for SRHR (Sexual and Reproductive Health and Rights)*, [w:] A. Pető, L. Thissen, A. Clavaud (eds.), *A New Gender Equality Contract for Europe. Feminism and Progressive Politics*, Palgrave Macmillan.
- Dzwonkowska-Godula K., Garncarek E., Czernecka J. (2023), *Ciało i płęć*, [w:] D. Byczkowska-Owczarek (red.), *Ciało i społeczeństwo. Socjologia ciała*

- w badaniach i koncepcjach teoretycznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Ferenc T. (2023), *All quiet on the Eastern front. An analysis of the figures of ruler, executioner and victim on the example of photographs*, [w:] K. Badowska, T. Cieślak, K. Pietrych, K. Radziszewska (eds.), *City of Modernity*. Łódź, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.
- Ferenc T., Domański M. (2015), *Pomniki wojenne: formy, miejsca, pamięć*, Wydawnictwo ASP w Łodzi, Łódź.
- Ferenc T., Domański M. (2019), *Borderlands. Tensions on the External Borders of the European Union*, Wydawnictwo ASP w Łodzi, Łódź.
- Ferenc T., Józwiak K., Różycki A. (2020), *Zapisy pamięci. Historie Zofii Rydet*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Ferenc T., Olechnicki K., Rojek-Adamek P., Stańczyk X. (2023), *Sztuka współpracy. Studium grup artystycznych w czasach PRL*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Franckiewicz-Olczak I. (2016), *Sztuka interaktywna. Społeczny kontekst odbioru*, Oficyna Naukowa, Warszawa.
- Franczak K. (2015), *Between diagnosis and prognosis – Media ‘instruction manuals’ on economic crisis*, [w:] S. Leonzi, G. Ciofalo, A. Di Stefano (eds.), *Power and Communication. Media, Politics and Institutions in Times of Crisis*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge.
- Franczak K. (2016), *The circulation of knowledge in public discourse – between ‘popularization’ and ‘populization’*, „Polish Sociological Review”, no. 1 (193).
- Franczak K. (2018), *The democratisation of creativity in the age of the knowledge economy*, „Societas/Communitas”, nr 2–3 (26–3).
- Franczak K. (2020), *Kreatywność eksport–import. Interdyscyplinarne badania gospodarki kreatywnej w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 4 (16).
- Gajek K., Desperak I. (2022). *Wychowanie – tożsamość – ciało – płeć. Wprowadzenie w problematykę*, „Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne”, t. 14 (1), <https://doi.org/10.18778/2450-4491.14.01>
- Garncarek E. (2020), *„Living with illegal feelings” – Analysis of the internet discourse on negative emotions towards children and motherhood*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 16.
- Garncarek E. (2022), *Voluntarily childless men: Socio-cultural reasons why young Poles are not assuming a parental role*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 1 (18).
- Garncarek E. (2024), *Ciało kontrolowane, ciało wyzwolone – o społecznych oczekiwaniach wobec kobiet na podstawie „Siostrzeństwa świętej sauny”*, „Władza Sądzenia”, t. 27.
- Głąb Z. (2024), *Między ideologią a utopią. Deinstytucjonalizacja wybranych usług dla osób z niepełnosprawnościami w Polsce. Perspektywa socjologii wiedzy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Golczyńska-Grondas A. (2016), *Chybotliwa łódź. Losy wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych. Analiza socjologiczna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Golczyńska-Grondas A. (2022), *Spółeczny rynek współczucia, targi o współczucie i społeczna przestrzeń zinstytucjonalizowanej bezkarności. Kryzysy humanitarne w Polsce 2021–2022*, „Przegląd Socjologiczny”, t. 71 (3).
- Golczyńska-Grondas A., Błaszczuk M. (2020), *Deinstytucjonalizacja placówek opieki całkowitej nad dziećmi i młodzieżą w województwie łódzkim*, RCPS, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Golczyńska-Grondas A., Potoczna M. (2024), *Archipelagi wielkomiejskiej biedy. Historia, metodologia, podstawowe ustalenia łódzkiego ośrodka badań nad ubóstwem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Gońda M. (2020), *Migracje do korzeni. Wybory tożsamościowe Polaków ze Wschodu na studiach w kraju przodków*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Gorlach K., Starosta P. (2016), *Farming families in rural communities: Changing rural social organizations in modern and postmodern world*, [w:] M. Shucksmith, D.L. Brown (eds.), *Routledge International Handbook of Rural Studies*, Routledge, London.
- Grant A., Konecki K.T. (2024), *How to fragment and unite: An autoethnography of collage and poems*, „AutoEthnographer”, vol. 4 (4), September.
- Grotowska-Leder J., Kotras M. (2023), *Educational paths of young Poles in the process of reaching adulthood*, „Transformations”, vol. 4 (119).
- Grotowska Leder J., Dziedziczak-Foltyn A., Gońda M., Kotras M. (2022), *Completed Adulthood & Public Policies. How Institutional and Policy Instruments Facilitate the Educational, Vocational, Family and Civic Life of Polish Young Adults?*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Grotowska-Leder J., Bunio-Mroczek P. (eds.) (2018), *Investing in Children. Innovative Solutions to Improve Childrens Well-Being*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Grzeszkiewicz-Radulska K. (2023), *Wprowadzenie do analizy wariancji z czynnikami losowymi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Grzeszkiewicz-Radulska K., Krzewińska A. (2015), *O tym, jak napisać biografię naukową (łódzka szkoła metodologiczna)*, „Przegląd Socjologiczny”, t. 4 (64).
- Grzeszkiewicz-Radulska K., Krzewińska A. (2017), *Procedury weryfikacyjne – przeszłe i obecne doświadczenia badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Grzeszkiewicz-Radulska K., Krzewińska A. (2018), *Wykorzystanie nowoczesnych technologii w ankietach wspomaganych komputerowo*, [w:] D. Gałuszka, G. Ptaszek, D. Żuchowska-Skiba (red.), *Technologiczne oblicza XXI wieku*, Wydawnictwo Libron – Filip Lohner, Kraków.
- Kacperczyk A. (2016a), *Spółeczne światy – teoria – empiria – metody badań. Na przykładzie społecznego świata wspinaczki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kacperczyk A. (2016b), *„Nie muszę się tak bać”. Rola autoetnografii w analizie emocjonalnych aspektów działania wspinaczkowego*, [w:] M. Kafar (red.), *Auto/biograficzne aspekty praktyk poznawczych*, seria Perspektywy Biograficzne, t. 3, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Kacperczyk A. (2017), *Rozum czy emocje? O odmianach autoetnografii, epistemologicznych pomostach i przepaściach między nimi*, „Kultura i Społeczeństwo”, t. 61, nr 3.
- Kacperczyk A., Żulicki R. (2022), *Mapping environmental commitment: A situational analysis of illegal dumps in the city*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 18 (4), <https://doi.org/10.18778/1733-8077.18.4.09>
- Kacperczyk A., Kafar M. (red.) (2020), *Autoetnograficzne zbliżenia i oddalenia. O autoetnografii w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kacprzak A. (2023), *Skazani na przestępczość? Wykluczenie społeczne i reintegracja społeczna w doświadczeniu biograficznym byłych więźniów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kacprzak A., Kudlińska I. (2014), *Praca socjalna z osobami opuszczającymi placówki resocjalizacyjne i ich rodzinami*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa.
- Każmierska K. (2018), *Młodzież archidiecezji łódzkiej. Szkic do portretu*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Każmierska K. (2019), *Rodzina w archidiecezji łódzkiej. Szkic do portretu*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Każmierska K. (2020), *O parafii w archidiecezji łódzkiej. Szkic do portretu*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Każmierska K., Pałka J. (2018), *Żołnierze ludowego Wojska Polskiego. Historia mówiona*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Każmierska K., Waniek K. (2020a), *Autobiograficzny wywiad narracyjny. Metoda – technika – analiza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Każmierska K., Waniek K. (2020b), *Telling the Great Change. The Process of the Systemic Transformation in Poland in Biographical Perspective*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Każmierska K., Waniek K., Zysiak A. (2015), *Opowiedzieć Uniwersytet. Łódź akademicka w biografiach wpisanych w losy Uniwersytetu Łódzkiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Konecki K.T. (2015), *Is the Body the Temple of the Soul? Modern Yoga Practice as a Psychosocial Phenomenon*, Jagiellonian University Press, Kraków.
- Konecki K.T. (2018), *Advances in Contemplative Social Research*, Lodz University Press, Jagiellonian University Press, Lodz–Cracow.
- Konecki K.T. (2022), *The Meaning of Contemplation for Social Qualitative Research. Applications and Examples*. London, New York: Routledge.
- Konecki K.T. (2024), *A contemplative sociologist looks at war*, „Polish Sociological Review”, vol. 4 (228).
- Konecki K.T., Płaczek A., Tarasiuk D. (2024), *Experiencing the Body in Yoga Practice. Meanings and Knowledge Transfer*, Routledge, New York.
- Kossakowski R., Nosal P., Woźniak W. (2020) *Politics, Ideology and Football Fandom: The Transformation of Modern Poland*, Routledge, Abingdon–New York.
- Kotras M. (2017), *Praktyki ramowania i przeramowania w dyskursie medialnym dotyczącym Okrągłego Stołu*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 13 (3).

- Kotras M. (2018). *Narracje i strategie argumentacyjne w dyskursie IV RP jako narzędzie wyznaczania granic wspólnot w polskim społeczeństwie*, „Kultura i Społeczeństwo”, t. 62 (1).
- Kotras M. (2019), *Młodzi dorośli łodzianie i zduńskowolanie zaangażowani w sferę i przestrzeń publiczną w procesie osiągania pełnej dorosłości*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 15 (4), <https://doi.org/10.18778/1733-8069.15.4.08>
- Kotras M. (2021), „Tożsamościowo mocni” i „zakorzenieni” – elektorat Prawa i Sprawiedliwości, „Władza Sądzenia”, t. 21, <https://doi.org/10.18778/2300-1690.21.11>
- Kotras M. (2023), *Podzielone społeczeństwo w obrazie mediów III i IV RP*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kotras M., Turdubajewa S. (2022), *Konflikty etniczne w południowym Kirgistanie – w poszukiwaniu prawomocnych narracji na ich temat*, „Władza Sądzenia”, t. 23, <https://doi.org/10.18778/2300-1690.23.04>
- Kotras M., Urbańska M. (2023). *Two narratives about Poland and society. Analysis of news programmes: Fakty TV and Wiadomości TVP*, „Władza Sądzenia”, t. 24, <https://doi.org/10.18778/2300-1690.24.04>
- Kretek-Kamińska A., Brzeziński K. (2022), *Współzarządzanie miastem z perspektywy wybranych grup interesariuszy. Przykład Łodzi*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia Politologica”, nr 29.
- Kretek-Kamińska A., Brzeziński K. (2023), *The concept of the „co-created city” – experiences and visions of its implementation from the viewpoint of the Łódź authorities and Municipal Office stakeholders*, „Studia z Polityki Publicznej”, t. 10 (2).
- Kretek-Kamińska A., Krzewińska A. (2017), *Nauka bez mistrzów? Zmiany w relacjach mistrz–uczeń i sposobach uprawiania nauki*, „Kultura i Społeczeństwo”, t. LXI, nr 4.
- Kretek-Kamińska A., Krzewińska A. (2019), *Techniki deliberacyjne jako narzędzia diagnozy (na przykładzie rozmów w kawiarence)*, [w:] S. Banaszak, J. Śmietañska (red.), *Diagnoza w wymiarze jednostkowym i społecznym*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Kretek-Kamińska A., Zajda K. (2018), *Collaboration between local social policy entities and their readiness to implement social innovations*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 510.
- Kretek-Kamińska A., Brzeziński K., Dorożyński T, Marciniak P. (2023), *Reprezentatywność organizacji przedsiębiorców w dialogu z administracją publiczną*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, t. 129.
- Kretek-Kamińska A., Krzewińska A., Krauze K., Włodarczyk-Marciniak R. (2024a), *Can we rely on people's choices when envisioning retrofit of semi-public courtyards using blue-green infrastructure?*, „Journal of Environmental Management”, vol. 370.
- Kretek-Kamińska A., Brzeziński K., Korczyńska O., Marciniak P., Dorożyński T. (2024b), *Towards a new sectoral model of chambers of commerce: Exploratory survey of business environment organisations in Poland*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, t. 77, nr 12.
- Krzewińska A. (2016), *Deliberacja. Idea – metodologia – praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Krzewińska A., Moreno-Castro C., Dzimińska M. (eds.) (2024), *How Citizens View Science Communication. Pathways to Knowledge*, Routledge, London–New York.
- Krzewińska A., Warwas I., Dzimińska M. (red.) (2021a), *Komunikacja naukowa w Polsce. Partycypacja. Dialog. Zaufanie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Krzewińska A., Warwas I., Dzimińska M., Wiktorowicz J. (2021b), *Komunikacja naukowa w Polsce. Szczepionki, medycyna alternatywna, zmiany klimatyczne, GMO pod lupą*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kubala K. (2015), *Obrazy Okrągłego Stołu w 25. rocznicę rozmów w Magdalence. Modele wyjaśniania i oceny obecne w polskim dyskursie prasowym*, „Przegląd Socjologiczny”, t. 64 (2).
- Kubala K. (2016), *Społeczne reprezentacje Unii Europejskiej. Przedakcesyjny dyskurs polskich elit symbolicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8088-422-9>
- Kubala K. (2019), *Racjonalność w dyskursach o pracy w Polsce (po)transformacyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kubala K. (2022a), *Jak badać procesy refleksyjnej instytucjonalizacji. Propozycja ścieżki badawczej i uwagi krytyczne do badań własnych*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 18 (2), s. 6–25. <https://doi.org/10.18778/1733-8069.18.2.01>
- Kubala K. (2022b), *Types of rationality in discourses on work in (post)transformation Poland*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 18 (3), <https://doi.org/10.18778/1733-8077.18.3.03>
- Kudlińska-Chróścicka I., Gońda M., Kacprzak A. (red.) (2022), *Problemy społeczne. Trwałość i zmienność w dynamicznej rzeczywistości. Księga jubileuszowa z okazji 45-lecia pracy naukowej i dydaktycznej Profesor Jolanty Grotowskiej-Leder*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kutyło Ł. (2019), *Kryzys instytucji religijnych i jego wpływ na religijność. Przypadek polski*, „Studia Humanistyczne AGH”, t. 18 (4), <https://doi.org/10.7494/human.2021.20.3.13>
- Kutyło Ł. (2024), *Od bycia umiejscowionym do utraty własnego miejsca w świecie. Studium przypadku*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica”, nr 91, <https://doi.org/10.18778/0208-600X.91.07>
- Kutyło Ł., Łaska-Formejster A., Ober-Domagalska B. (2019), *Fatigue among working and non-working students: A sociological analysis of the environmental determinants of its level*, „Medycyna Pracy”, <https://doi.org/10.13075/mp.5893.00851>
- Lange Ł. (2019), *Próba podejścia transcyscyplinarnego do żałoby zwierząt. Rozważania o zwierzęcej śmierci – między naukowością a osobistym doświadczeniem*, „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies”, nr 5.
- Lange Ł. (2020), *An attempt to restore the ordinary death to the visual realm – Artistic, therapeutic and ethical aspects of the post-mortem photography of children in the twenty-first century. Short introduction*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 16 (3).
- Lange Ł. (2021), *Tożsamość i niepewność. Życie osób po przeszczepach płuc*, „Teksty Drugie”, nr 1.

- Lange Ł. (2022), *Can a dead body be sustainable in the XXI century? Polish attempts to be sustainable after death*, [w:] R. McManus (eds.), *The Sustainable Dead: Searching for the Intolerable*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle.
- Lange Ł. (2023), *Mourned pets. About coping with animal death in veterinary practice and caregiver's experience*, „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies”, numer specjalny, *Veterinary Social Work*.
- Lange Ł. (2024), *Wegańska socjologia, czyli socjologia biocentryczna zaangażowana w zmianę społeczną*, „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies”, nr 1 (13).
- Łaska-Formejster A. (2015), *Pacjent w sieci zależności: Społeczny kontekst praw i autonomii pacjenta*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Łaska-Formejster A. (2016), *Wciąż niespełnione oczekiwania? Dysfunkcjonalność opieki zdrowotnej z perspektywy analizy skarg złożonych do Biura Rzecznika Praw Pacjenta i Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej Okręgowej Izby Lekarskiej w Łodzi*, [w:] M. Skorzycki, E. Stroińska (red.), *Ład i patologie w przestrzeni społecznej*, Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, Warszawa.
- Łaska-Formejster A., Sudra E. (2018), „Human” expectations and needs, that is an empowered patient as a „survival strategy” of contemporary patients, „Studia Humanistyczne AGH”, t. 17 (3), <https://doi.org/10.7494/human.2018.17.3.107>
- Łaska-Formejster A., Adamczyk P., Muzioł-Vidal A. (2020), *Humanizacja opieki okołoporodowej warunkiem zdrowego społeczeństwa. Standardy a rzeczywistość na przykładzie Polski i Chile*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Majer A. (2019), *Socjologia i przestrzeń miejska*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Marciniak Ł. (2017), *Bazary – konkurencja czy kooperacja?*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Marciniak Ł. (2021), *Pojęcia i odmiany coachingu*, [w:] M. Sidor-Rządkowska (red.), *Coaching: teoria, praktyka, studia przypadków*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa.
- Marciniak Ł. (2022), *Metafory w praktyce dydaktycznej (i badawczej). Jak obrazowo uczyć badań jakościowych?*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 18 (4).
- Marks-Krzyszowska M. (2021), *Mieszkanki wsi wobec zarządzania gminą*, „Kultura Współczesna. Teoria. Interpretacje. Praktyka”, t. 116, nr 4.
- Marks-Krzyszowska M., Jeziorska-Biel P. (2017), „Przystań prawdziwych wartości” – Żuławki, [w:] M. Wójcik (red.), *Tożsamość i miejsce. Budzenie uśpionego potencjału wsi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Matuchniak-Mystkowska A. (2016), *Za drutami oflagów. Jeniec wojenny 613 X/A*, Wydawnictwo Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych, Opole.
- Matuchniak-Mystkowska A. (2021), *Sport jeniecki w Oflagach II B Arnswalde, II C Woldenberg, II S Gross Born*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Matuchniak-Mystkowska A. (2024), *Studia z socjologii sztuki – od estetyki socjologicznej do socjologii sztuki cross-genre*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Matuchniak-Mystkowska A., Wejbert-Wąsiewicz E. (2023), *Filmy dokumentalne a postawy młodzieży*, „Perspektywy Kultury”, t. 42 (3).

- Matuchniak-Mystkowska A., Mystkowski J., Stanek P. (2018), *Niewola i nadzieja. Korespondencja wojenna Andrzeja i Krystyny Mystkowskich*, Wydawnictwo Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych, Opole.
- Matuchniak-Mystkowska A., Debroux J., Starosta P. (éd.). (2023), *Sociologie des mondes ruraux en Pologne et en France: terrains et études*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Męćfal S., Bielska B., Kalinowska K., Surmiak A. (2023), *Jakość badań jakościowych podczas pandemii COVID-19 – doświadczenia badaczy i badaczek społeczno-humanistycznych*, „Studia Sociologiczne”, t. 3, <https://doi.org/10.24425/sts.2023.147159>
- Messyas K. (2015), *Postawy polityczne młodzieży polskiej w świetle badań empirycznych*, „Władza Sądzenia”, t. 7.
- Messyas K. (2016), *Tożsamość i postawy polityczne studentów wybranych kierunków Uniwersytetu Łódzkiego*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica”, nr 59, <https://doi.org/10.18778/0208-600X.59.05>
- Messyas K. (2021), *Pokolenie Z na rynku pracy – strukturalne uwarunkowania i oczekiwania*, „Acta Universitatis Lodzensis, Folia Sociologica”, nr 76, <https://doi.org/10.18778/0208-600X.76.06>
- Messyas K. (2022a), *Problematyzacja i instrumentalizacja edukacji w UE. Przykład idei uczenia się przez całe życie i europejskiego obszaru edukacji*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica”, nr 83, <https://doi.org/10.18778/0208-600X.83.02>
- Messyas K. (2022b), *Young and creative? Individual career strategies in an (un)certain city*, „Lubuski Yearbook”, vol. 48 (1), <https://doi.org/10.34768/rl.2022.v481.10>
- Michalska-Żyła A. (2018), *Procesy transformacji miasta przemysłowego a jego wizje-runek. Przykład Łodzi*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica”, t. 19, nr 1.
- Michalska-Żyła A., Brzeziński K., Kotarski H., Piróg K. (2024), *W poszukiwaniu koncepcji i strategii rozwoju miast*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Michalska-Żyła A., Grocholiński P., Just M., Kołodziejczak M., Michalska-Dominianiak B. (2021), *Design thinking dla edukatorów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Miklaszewska A., Marks-Krzyszowska M., Starosta P. (2024), *Rozwój lokalny a polityka mieszkaniowa w gminach wiejskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Mikołajczyk-Lerman G., Potoczna M. (2020a), *Instytucjonalne wsparcie dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną i psychiczną w województwie łódzkim. Potencjał, potrzeby, wyzwania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Mikołajczyk-Lerman G., Potoczna M. (2020b), *Instytucjonalne wsparcie niesamodzielných osób starszych w województwie łódzkim. Potencjał, potrzeby, wyzwania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Mikołajczyk-Lerman G., Sztobryn-Giercuskiewicz J. (red.) (2022), *Życie z niepełnosprawnością w świecie VUCA*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Murawska A. (2016), *Z perspektywy czasu – opinie łódzian o kondycji demokracji*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, t. 78, nr 1.

- Murawska A. (2020), *Aktywność obywatelska mieszkańców Łodzi i Iwanowa. Struktura i uwarunkowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Murawska A. (2021), *Działania łódzkich ośrodków wsparcia ekonomii społecznej jako wsparcie dla rozwoju regionu*, „*Studia Regionalne i Lokalne*”, nr 4.
- Niedbalski J. (2015), *Living and Working in a Social Welfare Home in Poland. A Sociological Study on the Interaction of Personnel with Mentally Handicapped Charges*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Niedbalski J. (2019), *Niepełnosprawność i osoby z niepełnosprawnością. Od pasywności i wykluczenia do aktywności życiowej i integracji społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Niedbalski J. (2023a), *Life strategies parents of people with profound intellectual and multiple disabilities living in Poland regarding their children's future*, „*Disability & Society*”, <https://doi.org/10.1080/09687599.2023.2295795>
- Niedbalski J. (2023b), *Osoba z niepełnosprawnością intelektualną. Tożsamościowy wymiar samostanowienia i (nie)zależności w kontekście życia rodzinnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Niedbalski J. (2024a), *Experiences of typically developing siblings of children with profound intellectual and multiple disabilities during the COVID-19 pandemic in Poland*, „*International Journal of Developmental Disabilities*”, 1–14.
- Niedbalski J. (2024b), *The impact of individuals with profound intellectual and multiple disabilities on peer relationships of typically developing siblings*, „*Journal of Intellectual Disabilities*”, vol. 28 (2), <https://doi.org/10.1177/17446295231168184>
- Nowicka-Franczak M. (2016), *O użyteczności kategorii dyspozytywu w badaniach społecznych*, „*Przegląd Socjologii Jakościowej*”, t. 12 (1).
- Nowicka-Franczak M. (2017), *Niechciana debata. Spór o książki Jana Tomasza Grossa*, Wydawnictwo Akademickie SEDNO, Warszawa.
- Nowicka-Franczak M. (2021), *Post-Foucauldian discourse and dispositif analysis in the post-socialist field of research: Methodological remarks*, „*Qualitative Sociology Review*”, vol. 17 (1).
- Nowicka-Franczak M. (2022), *Polska debata publiczna w dobie polaryzacji. Świadomość dyskursowa elit symbolicznych*, „*Studia Socjologiczne*”, t. 247 (4).
- Ober-Domagalska B. (2019), *Gender and theories – Development of views on gender in evolutionary theories*, „*Adult Education Discourses*”, no. 20. <https://doi.org/10.34768/dma.vi20.35>
- Ober-Domagalska B. (2022), *A scapegoat or a modern devil? The analysis of Catholic press discourse on „gender” and „genderists” (on the examples of „Niedziela” and „Tygodnik Powszechny” weeklies)*, [w:] S.H. Zaręba, M. Sroczyńska, R. Cipriani, M. Choczyński, W. Klimski (eds.), *Metamorphoses of Religion and Spirituality in Central and Eastern Europe*, Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781003271994-19>
- Ober-Domagalska B., Czernecka J. (2019), *Opinions vs. declared ethical attitudes toward professional work: A cross-national study of Polish and Norwegian youth*, „*Ethics & Behavior*”, vol. 29 (8), <https://doi.org/10.1080/10508422.2019.1617712>

- Pawłowska B. (2019), *Poszukiwanie tożsamości przez badacza w kontekście etnograficznego badania emocji w pracy nauczyciela*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 15 (1).
- Pawłowska B. (2020a), *Pride in teachers' everyday work. Conditions and contexts*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 16 (1).
- Pawłowska B. (2020b), *Praca nauczyciela w perspektywie badacza jakościowego. Mity a rzeczywistość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Pawłowska B. (2022), „Usłyszeć uśmiech” – praca emocjonalna przedstawiciela handlowego w kontekście interakcji z klientem przed pandemią Covid-19 i w jej trakcie, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica”, nr 81.
- Prorok L. (2021), *Polityka rodzinna w Polsce. Lata 1918–2020*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rek-Woźniak M. (2016), *Młodzi dorośli. Wzory ruchliwości społecznej w okresie transformacji systemowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rek-Woźniak M. (2023), *Discourses of growth in megaproject-based urban development: A comparative study of Poland and Finland*, „Policy and Society”, vol. 42, no. 2.
- Rek-Woźniak M. (2024), *Dziedzictwo konfliktu klasowego a lokalna polityka pamięci: Przypadek wystawy „Miasto–Moda–Maszyna”*, „Kultura i Społeczeństwo”, t. 68, nr 1.
- Revko A., Verbytska A., Zaharina T., Marks-Krzyszkowska M. (2023), *The financial dimension of developing social entrepreneurship: Polish and Ukrainian experiences*, „Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe”, vol. 26, no. 4.
- Stachowiak J. (2020a), *Czynnik ludzki. O cywilizowaniu uprzedmiotowienia*, Wydawnictwo Akademickie Sedno, Warszawa.
- Stachowiak J. (2020b), *On the civilising of objectification. Language use, discursive patterns and the psychological expertise of work planning*, „Language & Communication”, vol. 74.
- Stachowiak J. (2023), *Media performance. Remarks on the possibility of its analysis and critique*, [w:] Ł. Kumiega, M. Nowicka-Franczak (eds.), *Analysing Discourse, Analysing Poland. The Case of a Political Interview*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen.
- Stańczyk X. (2021), *Psychogaleria Chaos Faza 3 1988–1989. „Cadiao Rebel” 1984–1989. Długie lata osiemdziesiąte, underground, fantom*, „Sztuka i Dokumentacja”, nr 25.
- Stańczyk X. (2022), *Pozdrowienia z Polski. Fotografia jako narzędzie mobilizacji społecznej w walce z zanieczyszczeniem wizualnym*, „Kultura Współczesna”, nr 2 (118).
- Stańczyk X. (2024), *Porażka wpisana w tożsamość. Od historii i krytyki I Biennale Rzeźby w Metalu do współczesnych funkcji dziedzictwa biennale i towarzyszących mu emocji*, „Ochrona Zabytków”, nr 2.
- Stańczyk X. (2025), *Cosmic Grass: From synthpop environmentalist children's revue to an experimental music video about the fossil fuel industry*, „Journal of Popular Music Studies”, nr 1 (37).
- Starosta P. (2016), *Społeczny potencjał odrodzenia miast poprzemysłowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Stempień J.R. (2023), *Six theorems of the social disintegration theory*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica”, nr 87.

- Stempień J.R. (2024), *Pułapki socjologii reportażowej*, „Władza Sądzenia”, t. 26.
- Stempień J.R., Mielczarek R., Tokarski J. (2021), *New perspectives in social studies on recreational running: The case of Poland*, „Physical Culture and Sport. Studies and Research”, vol. 93, no. 1.
- Stolbov V., Starosta P. (2017), *Sociologija gorodskoj sredy*, INFRA-M, Moskwa.
- Szenajch P. (2022), *Odczarowanie talentu. Socjografia stawania się uznanym artystą*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Sztaudynger J.J., Ambroziak E., Starosta P. (2022), *Generalized trust, helpfulness, fairness and growth in European countries. A revised analysis*, „Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe”, vol. 25, no. 3.
- Szukalski P. (2024), *Przemiany demograficzne a nieoczywiste wyzwania polityki społecznej w Polsce*, „Polityka Społeczna”, nr 11–12.
- Szukalski P. (red.) (współredaktorzy: J. Wiktorowicz, t. 1, D. Zalewski, t. 2) (2023), *Nowi biedni emeryci*, t. 1–2, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Ślęzak I. (2016), *Praca kobiet świadczących usługi seksualne w agencjach towarzyskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Ślęzak I. (2018), *Praca nad zaufaniem. Etyczne, praktyczne i metodologiczne wyzwania w relacjach badacz–badani na przykładzie etnografii agencji towarzyskich*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 14 (1).
- Ślęzak I. (2021), *The work–life management strategies of indoor female sex workers in Poland*, „Sociological Spectrum”, vol. 41 (6).
- Ślęzak I. (2023), *Navigating power dynamics in virtual interviews with sex workers during COVID-19: A researcher-participant perspective*, „Qualitative Report”, vol. 28 (9).
- Walczak-Duraj D. (2014), *Wolność gospodarcza a poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym”, t. 17 (3), s. 7–17, <https://doi.org/10.18778/1899-2226.17.3.01>
- Walczak-Duraj D. (2018), *Causes of deficits and ethical dilemmas in scientific research*, „Annales. Etyka w życiu gospodarczym”, t. 21 (6), <https://doi.org/10.18778/1899-2226.21.6.02>
- Walczak-Duraj D. (2019a), *Etos pracy czy kontrideologia pracy?*, [w:] D. Kadłubiec, E. Ogrodzka-Mazur, A. Kasperek (red.), *W kręgu myśli Profesora Jana Szczepańskiego*, t. V, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8142-591-9.03>
- Walczak-Duraj D. (2019b), *Moralna przestrzeń pracy – wiodące przewartościowania*, „Roczniki Nauk Społecznych”, t. 47 (4), <https://doi.org/10.18290/rns.2019.47.4-3>
- Walczak-Duraj D. (2020), *Praca – etyka – polityka: Wybór tekstów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8220-086-7>
- Walczak-Duraj D. (2021), *Rytualizacja pracy i życia codziennego. Doświadczenia Jana Szczepańskiego a specyfika nowych form życia społecznego*, „Górnośląskie Studia Socjologiczne, Seria Nowa”, t. 12, https://doi.org/10.31261/GSS_SN.2021.12.11
- Walczak-Duraj D. (2022), *Zmiany współczesnej pracy, zawodów i profesji*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica”, nr 81, <https://doi.org/10.18778/0208-600X.81.01>

- Waniek K. (2020), *Ucieczka jako przyczyna mobilności Europejczyków. Socjolingwistycznie ugruntowana analiza procesów społecznych w relacjach autobiograficznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Waniek K. (2023), *Kilka uwag o dobrym życiu w biograficznym doświadczeniu i jego nadmiernej terapeutyzacji*, „*Studia Socjologiczne*”, t. 248 (1).
- Warzywoda-Kruszyńska W., Potoczna M., Bunio-Mroczek P. (2016), *Poverty and Social Exclusion During and after Poland's Transition to Capitalism. Four Generations of Women in a Post-Industrial City Tell Their Life Stories*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wejbert-Wąsiewicz E. (2017), *Bez retuszu czy po liftingu? Obrazy starości i aborcji w filmie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wejbert-Wąsiewicz E. (2020), *Wybrane problemy pracy kobiet w branży filmowej*, [w:] I. Desperak, M. Krogulec (red.), *Miasto pracujących kobiet*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wejbert-Wąsiewicz E. (2021), *Meetings with the Polish cinema: An outline of a sociological study into traveling cinema based on the 'Light-sensitive Poland' project*, „*Przegląd Socjologii Jakościowej*”, t. 17 (3).
- Wejbert-Wąsiewicz E. (2022), *Reżyserki współczesnego polskiego kina fabularnego. Szkic z socjologii artystek*, „*Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica*”, nr 80.
- Wejbert-Wąsiewicz E., Zimnica-Kuzioła E. (2020), *Female directors of contemporary Polish theater and cinema (selected examples)*, „*Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica*”, nr 78.
- Wejbert-Wąsiewicz E., Porczynski D., Rozalska A. (2021), *On contemporary issues in the sociology of art*, „*Przegląd Socjologii Jakościowej*”, t. 17 (3).
- Wojciechowska M. (2023a), *Ciało i seksualność*, [w:] D. Byczkowska-Owczarek (red.), *Ciało i społeczeństwo. Socjologia ciała w badaniach i koncepcjach teoretycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, <https://doi.org/10.18778/8331-297-2.07>
- Wojciechowska M. (2023b), *„I was ashamed, and now I am proud as I finally know how to let go”. How female Poles perceive, experience, and give meanings to their bodies – An ethnographic case study*, „*Qualitative Sociology Review*”, vol. 19 (4), <https://doi.org/10.18778/1733-8077.19.4.02>
- Wojciechowska M. (2023c), *Między uwidacznianiem a zacenianiem. Zarządzanie jawnością w doświadczeniu matek tworzących rodziny nieheteronormatywne w Polsce*, „*Władza Sądzenia*”, t. 24, <https://doi.org/10.18778/2300-1690.24.05>
- Woźniak W. (2020), *Polarization and the political agenda. Income inequalities in political parties' manifestos in Poland*, „*Contemporary Politics*”, vol. 26, no. 1.
- Woźniak W. (2022), *Państwo, które działa. O fińskich politykach publicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Woźniak W., Nosal P., Kossakowski R. (eds.) (2020), *Politics, Ideology and Football Fandom: The Transformation of Modern Poland*, Routledge.
- Woźniak W., Nosal P., Kossakowski R. (eds.) (2024), *Football, Fandom, and Collective Memory: Global Perspectives*, Routledge.

- Wygnańska J. (2020), *Oswajając bałkańskie demony – rzecz o Serbii. Dyskursywne konstruowanie serbskiej tożsamości narodowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wygnańska J. (2021), *Between political myths, dormant resentments and redefinition of the recent history: case study of Serbian national identity*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 17 (2).
- Wygnańska J. (2023), *The Experience of Conversation and Relation with a Well-Being Chatbot: Between Proximity and Remoteness*, „Qualitative Sociology Review”, vol. 19 (4).
- Zajda K. (2022), *Wdrażanie innowacji społecznych przez wiejskie organizacje pozarządowe i Lokalne Grupy Działania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Zajda K. (2023), *What features distinguish the rural nongovernmental organisations that implement social innovations? Evidence from postcommunist Poland*, „Voluntas. International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations”, vol. 34.
- Zajda K., Pasikowski S. (2023), *Nongovernmental organizations’ leaders’ attitude toward social innovation: The validation of a research tool*, „Nonprofit Management & Leadership”, vol. 22, no. 4.
- Zajda K., Kretek-Kamińska A. Pasikowski S. (2023), *The implementation of grass-roots product-oriented social innovations by non-governmental organisations: proposal of a measurement tool*, „Innovation – The European Journal of Social Science Research”, vol. 36, no. 2.
- Zimnica-Kuzioła E. (2018), *Spółeczny świat teatru. Areny polskich publicznych teatrów dramatycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Zimnica-Kuzioła E. (2020), *Aktorzy polskich publicznych teatrów dramatycznych. Studium socjologiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Zimnica-Kuzioła E., Wejbert-Wąsiewicz E., Kalinowska K., Kułakowska K. (2024), *Teatr bliskiego kontaktu. Studia przypadków grup teatralnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Zysiak A. (2023), *Limiting Privilege: Upward Mobility Within Higher Education in Socialist Poland*, Purdue University Press.
- Zysiak A., Śmiechowski K., Piskała K., Marzec W., Kaźmierska K., Burski J. (2018), *From Cotton and Smoke: Łódź – Industrial City and Discourses of Asynchronous Modernity 1897–1994*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Zysiak A., Szymański M., Madejska M., Kocemba-Żebrowska J., Kurkowska E., Różycka-Stasiak W., Gruda M. (2020), *Wielki przemysł, wielka cisza: łódzkie zakłady przemysłowe 1945–2000*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Żulicki R. (2017), *Potencjał Big Data w badaniach społecznych*, „Studia Socjologiczne”, t. 3 (226).
- Żulicki R. (2019), *Pułapki myślowe data-driven. Krytyka (nie tylko) metodologiczna*, „Marketing i Rynek”, nr 8, s. 3–14, <https://doi.org/10.33226/1231-7853.2019.8.1>
- Żulicki R. (2022), *Data science: najseksowniejszy zawód XXI wieku w Polsce. Big data, sztuczna inteligencja i PowerPoint*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

- Żulicki R. (2024), *Are they doing Artificial Intelligence? (Re)constructing the primary activity in data science*, „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 20 (4), <https://doi.org/10.18778/1733-8069.20.4.09>
- Żulicki R., Żytomirski M. (2020), *Próba wypracowania metodologii pomiaru baniek filtrujących w wyszukiwarce Google*, „Zarządzanie Mediami”, t. 8 (3), <https://doi.org/10.4467/23540214ZM.20.034.12052>